

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andraž Malovrh

Teroristični napad v Mumbaju leta 2008

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Andraž Malovrh

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Teroristični napad v Mumbaju leta 2008

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

*Zahvaljujem se svojim staršem, bratu, puncu
in prijateljem, ki so mi v času študija stali
ob strani, me bodrili in bili potrpežljivi z
mano, ter mentorju, dr. Iztoku Prezlju,
ki me je vzel pod svoje okrilje.*

TERORISTIČNI NAPAD V MUMBAJU LETA 2008

Teroristični napad v Mumbaju, ki se je začel 26. novembra 2008 in trajal skoraj tri dni, je zahteval 173 žrtev, 308 oseb pa je bilo ranjenih. Med žrtvami je bilo tudi 26 tujcev različnih narodnosti. Teroristični napad, ki so ga mnogi označili za indijski 11. september, ni bil prvi napad islamskih skrajnih skupin na Mumbaj. Kljub temu si zaradi kompleksnosti izvedbe in raznolikosti tarč zasluži posebno obravnavo. Skoraj 60-urna drama je v nekaj minutah preplavila ves svet, indijsko finančno prestolnico pa ohromila za skoraj tri dni. Za napad je bila odgovorna pakistanska teroristična organizacija Lashkar-e-Toiba, ki naj bi bila tesno povezana z Al-Kaido. To ni bil napad le na Indijo, temveč na celoten zahod. Pakistanski skrajneži gledajo na Indijo kot na del križarske-sionistične-hinduistične zveze in zato kot na sovražnico islama. Poleg tega je zanje sporno vprašanje glede Kašmirja, kar jih je še dodatno spodbudilo k napadu. Ob napadu se je pokazala nemoč in nepripravljenost indijske vlade in indijskih varnostnih sil, kar je sprožilo številne reforme v indijski protiteroristični politiki.

KLJUČNE BESEDE: terorizem, boj proti terorizmu, teroristični napad, Mumbaj

TERRORIST ATTACK IN MUMBAI 2008

Mumbai terrorist attack began on November 26, 2008, and lasted almost 3 days, killed 173 people and injuring 308. Among the victims were 26 foreigners belonging to many nationalities. Terrorist attack referred to as India's 9/11 was not the first terrorist attack in Mumbai by islamic radical groups. Nevertheless, because of the the complexity of the operation and the diversity of its targets it deserves special treatment. Almost 60- hour drama reached the whole world in a few minutes and paralyzed India's financial capital for nearly 3 days. Lashkar-e-Toiba, a terrorist group based in Pakistan, allegedly closely linked to Al-Qaeda, was responsible for the attack. This was not just an attack on India, this was an attack on the whole West. Pakistani militants see India as part of the »Crusader-Zionist-Hindu« alliance and therefore as an enemy of Islam. In addition, there is a dispute over Kashmir, which made them even more encouraged to attack. The attack highlighted impotence and unwillingness of the Indian government and Indian security forces, which led to several reforms in the Indian counter-terrorism policies.

KEYWORDS: terrorism, counter-terrorism, terrorist attack, Mumbai

KAZALO

1 UVOD.....	7
2 METODOLOŠKO–HIPOTETIČNI OKVIR.....	8
2.1 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PREUČEVANJA.....	8
2.2 HIPOTEZE.....	8
2.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA.....	8
3 GEOGRAFSKE IN DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI MUMBAJA.....	9
4 ZGODOVINSKI ORIS MUMBAJA.....	9
5 ZGODOVINA TERORISTIČNIH NAPADOV V MUMBAJU.....	10
6 TERORISTIČNI NAPAD V MUMBAJU 2008.....	11
6.1 VPLETENOST V NAPAD.....	11
6.2 LASHKAR-E-TOIBA.....	14
6.2.1 IDEOLOGIJA.....	15
6.2.2 STRUKTURA IN POVEZANOST.....	15
6.2.3 FINANCIRANJE.....	16
6.3 VZROKI ZA NAPAD.....	17
6.4 MOTIVI ZA NAPAD.....	18
6.5 CILJI NAPADA.....	19
6.7 ZAKAJ RAVNO MUMBAJ?.....	21
6.8 NAPAD.....	21
6.8.1 PRIPRAVE NA NAPAD.....	21
6.8.2 OPOZORILA PRED NAPADOM.....	22
6.8.3 POTEK NAPADA.....	22
6.8.3.1 PRVA SKUPINA.....	23
6.8.3.2 DRUGA SKUPINA.....	24
6.8.3.3 TRETJA SKUPINA.....	25
6.8.3.4 ČETRТА SKUPINA.....	25
6.9 ODZIV INDIJE.....	26
6.9.1 ODZIV NA OPOZORILA O NAPADU.....	26
6.9.2 ODZIV OB NAPADU.....	26
6.9.3 ODZIV PO NAPADU.....	28

6.10 TERORISTI.....	29
6.10.1 NJIHOVA TAKTIKA.....	29
6.10.2 PREŽIVELI TERORIST.....	30
7 SKLEP.....	32
8 LITERATURA.....	36
PRILOGE.....	43
PRILOGA A: UBITI TERORISTI.....	43
PRILOGA B: POGOVORI MED TERORISTI IN VODITELJI.....	43
PRILOGA C: KRAJI NAPADOV.....	45

1 UVOD

Danes ni več izbire med nasiljem in nenasiljem. Je bodisi nenasilje bodisi neobstoj. Mislim, da moramo na celotno stvar začeti gledati drugače in ugotoviti, da moramo živeti skupaj. Danes je ves svet eno – ne le geografsko, eno mora postati tudi v smislu bratske enotnosti. Ne glede na to, ali živimo v Ameriki, Aziji ali Afriki, smo vsi povezani pod istim okriljem usode in karkoli vpliva na enega neposredno, vpliva posredno na vse (Luther King v Mahan in Griset 2008, 12).

Pred osmimi leti je več terorističnih napadov na ZDA vtisnilo besedo terorizem v kolektivno zavest mnogih narodov. Enajsti september 2001, ki se je začel kot običajno jutro, se je hitro spremenil v eno najbolj nedoumljivih tragedij (Mahan in Griset 2008, 13). To je bil dan, ko je svet spremenil pogled na terorizem. Kljub temu je že mnogo pred 11. septembrom 2001 terorizem postal svetovni problem, a univerzalna definicija zanj še vedno ne obstaja. Obstajajo le številni ključni koncepti, ki so bistveni za kakršnokoli razpravo o njem. Vendar to ne pomeni, da ne smemo izbrati ene od uporabnih definicij. Prezelj (2006, 20) na primer opredeljuje terorizem kot načrtovanje, organiziranje, izvajanje in podpiranje nasilnih dejavnosti večinoma proti nedolžnim civilnim ciljem (predvsem v smeri vplivanja na vlade, da sprejmejo ali ne sprejmejo določene ukrepe). Drugo vprašanje se nanaša na cilje in tehnike, vključno z naraščanjem zaskrbljenosti o grožnji, ki jo predstavlja orožje za množično uničevanje. Tretje vprašanje se nanaša na razširjenost terorizma in različnost med domačim in mednarodnim terorizmom, ki s časom postaja vse bolj zamegljena. Končno je pomembno razlikovati med nekaterimi glavnimi tipi terorističnih skupin, vključno z njihovo etnično, versko in ideološko pripadnostjo (Lutz in Lutz 2007, 291–2). Varnost je namreč osnovna človekova dobrina, ki jo je potrebno zagotavljati ne samo za nas in za danes, ampak tudi za druge in za jutri. Terorizem pa predstavlja v sodobnem svetu eno izmed ključnih groženj za nacionalno in mednarodno varnost zlasti zaradi značilnih neposrednih posledic, kot so človeške žrtve, trpljenje in strah, ogrožanje družbene povezanosti, politične stabilnosti, materialna škoda, spodbijanje načel pravne države in drugih temeljnih načel, na katerih temeljijo sodobne demokracije (Pavič 2009, 15). Teroristični napadi so tipičen primer sodobnega asimetričnega ogrožanja varnosti, kjer nedržavni akterji iz večinoma vojaško šibkejših držav ob čim manjših vložkih in čim večjih rezultatih v luči »cost-benefit« analize napadajo večinoma vojaško močnejše države; tudi napad v Mumbaju, ob številnih posrednih učinkih, ki so (bili) pomembnejši od neposrednih, ni bil nobena izjema.

2 METODOLOŠKO–HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJEV PREUČEVANJA

Predmet preučevanja diplomskega dela je teroristični napad v Mumbaju leta 2008. Novica, ki je 26. novembra 2008 v nekaj minutah obšla skoraj ves svet, je mnogim za vedno spremenila življenje. Teroristični napadi so se danes tako razširili, da pred njimi ni več varna nobena država niti mesto. Zato je potrebno v želji, da se sprejmejo določeni protiteroristični ukrepi, ki bi državljanom in kritični infrastrukturi zagotovili večjo varnost, teroristični napad natančno analizirati. V kontekstu omenjenega terorističnega napada bom poskušal ugotoviti, kdo vse je bil vpleten ali potencialno vpleten, kdo je bil odgovoren za napad, kakšni ideologiji je naklonjen, kako deluje, s kom je povezan, kdo je izuril napadalce, jih financiral, itd. Če se želimo uspešno boriti proti terorizmu, moramo poznati vzroke, motive in cilje napada, zato bom analiziral tudi te. Nato bom kronološko prikazal potek napada in ga analiziral, analiziral pa bom tudi odziv Indije na napad. V diplomskem delu želim ugotoviti, kako je napad vplival na indijsko–pakistanske odnose in kakšno vlogo ima pri tem religiozna pripadnost, kakšno taktiko so teroristi uporabili in kako se jim je Indija uspela upreti. V zaključku se bom opredelil do hipotez, se usmeril v prihodnost in prikazal možne ukrepe za boj proti terorizmu.

2.2 HIPOTEZE

1. Vzroki za napad izvirajo iz zapostavljanja muslimanov in nezadovoljstva z indijsko oblastjo v Kašmirju.
2. Odziv indijske vlade in indijskih varnostnih sil na napad v Mumbaju je osvetlil številne pomanjkljivosti pri strukturi indijske nacionalne varnosti in protiteroristične politike.
3. Za napadi stoji pakistanska obveščevalna služba, ki prek terorističnih organizacij izpolnjuje cilje islamskih skrajnežev v globalnem boju svete vojne.

2.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA

Primarna metoda, ki sem se je v svojem diplomskem delu lotil, je bila metoda zbiranja virov. Glede na to, da gre za teroristični napad, v delu prevladujeta metodi analize in interpretacije sekundarnih virov ter metoda študije primera, ki se pojavlja skoraj v celotnem delu. V uvodu, na začetku dela in pri kronološkem poteku napada, sem uporabil tudi opisno metodo. Zgodovinsko analizo sem uporabil pri zgodovinskem orisu Mumbaja, metodo analize in interpretacije dokumentov oz. primarnih virov pa sem večinoma uporabil v odzivu po napadu.

3 GEOGRAFSKE IN DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI MUMBAJA

Mumbaj, nekdanje znan kot Bombay, je po številu prebivalcev največje indijsko mesto. V Mumbaju namreč živi okoli 18,3 milijona ljudi¹. Leži ob zahodni obali indijskega polotoka in je glavno mesto indijske zvezne države Maharaštre v osrednji Indiji (Green in Fairclough 2007, 10). Mumbaj se razteza na 603 km² površine (Urbanindia 2001). Je tudi indijska finančna prestolnica (Kocjan 2008, 20). Prav zaradi njegove gospodarske vloge je število prebivalcev v Mumbaju v zadnjih letih močno naraslo. Vendar je poleg svojega gospodarskega statusa Mumbaj v svetu znan predvsem po filmski in televizijski industriji, kakor ju razvijajo v Bollywoodu (Green in Fairclough 2007, 10–11). Gostota prebivalstva v Mumbaju znaša 28.834 prebivalcev na km². Od celotnega prebivalstva v Mumbaju je 68% hindujcev, 17% muslimanov, 4% krščanov, 4% budistov, ostali pa so ateisti ali pripadniki drugih ver² (Archidev 2004). Glavni jeziki, ki jih govorijo v Mumbaju pa so: hindi, marathi in gujarati (Singh in drugi 2007, 108).

4 ZGODOVINSKI ORIS MUMBAJA

Začetki mesta segajo v davno leto 500 pr. kr., ko so se začeli iz Sredozemlja naseljevati na zahodno indijsko obalo in ob tem širiti megalitsko kulturo Maharaštre, ene izmed današnjih 28 indijskih držav, katere glavno mesto je Mumbaj. Antičnemu obdobju je sledilo srednjeveško, temu pa mohamedansko, ko so v začetku 14. stoletja mestu zavladali pripadniki islamske vere. Leta 1508 so v Mumbaj pripluli Portugalci in se skoraj tri desetletja z muslimani borili za prevlado. Portugalci so Mumbaju zavladali v letu 1534; štejemo ga za začetek portugalskega obdobja. V drugi polovici 16. stoletja so Portugalcem sledili Angleži, ki so v Mumbaju videli priložnost za vzpostavitev pomorske baze. Po neuspešni bitki s Portugalci leta 1612 za prevlado nad mestom so zaradi naraščajoče moči nizozemske mornarice vse sile usmerili v pridobitev mesta, kar jim je s poročno pogodbo med Charlesom II. in Donno Catherino iz Portugalske leta 1661 tudi uspelo. To leto pa štejemo tudi za začetek britanskega obdobja. Po letu 1830 sledi moderno obdobje, ki je pomembno vplivalo na gospodarski razcvet mesta, sicer pa je bilo mesto tedaj še vedno pod angleško vladavino. Ta je trajala do leta 1947, ko se je Indija osamosvojila (Maharashtra State Gazetteers 2007).

¹ Podatki so za leto 2005.

² Podatki so za leto 2004.

5 ZGODOVINA TERORISTIČNIH NAPADOV V MUMBAJU

Stopnjevanje nasilja nad muslimani, ki je trajalo vse od osamosvojitve, je doseglo višek 6. decembra 1992, ko so ekstremistične hindujske skupine uničile muslimansko mošejo v Mumbaju, čemur so decembra 1992 in januarja 1993 sledili množični muslimanski protesti, v katerih je umrlo 900 ljudi, od tega 575 muslimanov (Hindu Vivek Kendra 1998). Odgovor na to je bil teroristični napad 12. marca 1993, ko je eksplodiralo 13 bomb, zaradi katerih je 257 ljudi umrlo, 713 pa je bilo ranjenih (South Asia Terrorism Portal 2006). Napad naj bi izvedle podzemne kriminalne skupine pod vodstvom Dawooda Ibrahima, ki naj bi bil tesno povezan z Al-Kaido in Kašmirsko separatistično organizacijo Lashkar-e-Toiba. Vrsta terorističnih napadov, ki so sledili v letu 2003, se je začela ravno na deseto obletnico uničenja muslimanske mošeje, 6. decembra 2002, ko je eksplodirala bomba na osrednji železniški postaji, kjer je bilo ubitih 25 ljudi (Robbins 2006). Sledil je bombni napad, 27. januarja 2003, blizu postaje Vile Parle, v katerem je umrla ena ženska, 25 ljudi pa je bilo ranjenih (Singh 2003). Tretji v seriji terorističnih napadov se je zgodil 12. marca 2003, ko sta teroristična skupina Jaish e Mohammed in Študentsko islamistično gibanje Indije (SIMI) bombardirala vlak in pri tem ubila deset ter ranila 70 ljudi (Robbins 2006). Četrty napad so zabeležili 28. julija 2003, ko je eksplodirala bomba na avtobusu in pri tem ubila 4 ljudi ter jih 32 ranila (Singh in Ashraf 2003). Zadnji in najhujši v seriji napadov pa se je zgodil 25. avgusta 2003, ko sta eksplodirali dve avtomobilski bombi, zaradi katerih je umrlo 52 ljudi, okrog 150 pa je bilo ranjenih. Odgovornosti za napad ni prevzel nihče, indijske oblasti pa so obtožile pakistansko vojaško organizacijo Lashkar-e-Toiba (BBC News 2003). Slabih šest le po napadu, 6. avgusta 2009, je indijsko sodišče tri ljudi spoznalo za krive umora, zarote in terorizma ter jih obsodilo na smrtno kazen z obešenjem (Večer 2009). Po skoraj triletnem zatonu so teroristi v Mumbaju zopet udarili 11. julija 2006; zaradi sedmih bombnih eksplozij je na lokalnih vlakih umrlo 181 ljudi, 890 pa je bilo ranjenih (South Asia Terrorism Portal 2006). Indijske oblasti so za napad sprva obtožile pakistansko obveščevalno službo, vendar so pakistanske oblasti kakršnokoli vpletenost zanikale. Kasneje so indijske oblasti obtožile še organizaciji Lashkar-e-Toiba in Študentsko islamistično gibanje Indije (CNN 2006).

6 TERORISTIČNI NAPAD V MUMBAJU 2008

Indijski minister za notranje zadeve Shri P. Chidambaram je v četrtek, 11. decembra 2008, 12 dni po koncu napadov, povedal naslednje: »Želim podati izjavo o atentatih, ki so v Mumbaju potekali med 26. in 29. novembrom 2008. Z globokim obžalovanjem sporočam, da je v napadih izgubilo življenje 164 oseb (civilisti in varnostne sile), 308 oseb pa je bilo ranjenih. Med žrtvami je bilo 26 tujcev različnih narodnosti. Poleg tega je bilo v operacijah varnostnih sil ubitih tudi devet teroristov, enega pa smo zajeli« (Ministry of Home Affairs 2008).

6.1 VPLETENOST V NAPAD

Že več kot dve desetletji je jasno, da številni pakistanski vojaški voditelji podpirajo, financirajo, opremljajo in urijo muslimanske bojavnike za vodenje terorističnih operacij v Indiji (Tharoor 2008). Poleg tega obstajajo tudi trdni dokazi, da Islamabad podpira nekatere vojaške organizacije kot poceni pot, da spravi Indijo iz ravnotežja. Pakistan ima za to dva razloga. Prvič: pakistanska vojska je odločena, maščevati se Indiji zaradi podpiranja separatizma v nekdanjem Vzhodnem Pakistanu, od leta 1971 imenovanem Bangladeš. Indija je namreč v vojni za osamosvojitvev Bangladeša med Bangladešem (takratnim Vzhodnim Pakistanom) in Pakistanom (takratnim Zahodnim Pakistanom) močno podpirala Vzhodni Pakistan. Drugič: Indija prekaša Pakistan v številu prebivalcev, gospodarski in vojaški moči (William in Walker 2009, 313). Logika je torej jasna: stroškovno ugodneje in učinkoviteje je Indijo napadati od znotraj, kot pa se z njo pomeriti prek bolj konvencionalnih vojaških sredstev. Kljub številnim indijskim domačim problemom – med glavnimi so občasni izbruhi hinduistično–muslimanskih spopadov, ki ponujajo odlično možnost za rekrutiranje nezadovoljnih indijskih muslimanov za širjenje nasilja –, bojevanje v Kašmirju proti indijski vladavini večinoma podpihuje in podpira Pakistan. Tudi sledi številnih terorističnih napadov na indijske tarče v preteklih letih vodijo v Pakistan. Letos so obveščevalni viri ZDA javno objavili, da je samomorilski napad na indijsko ambasado v Kabulu julija lani ukazala pakistanska obveščevalna služba, imenovana Inter-Services Intelligence (ISI) (Tharoor 2008).

Prav ISI ni ravno navdušena nad sodelovanjem pri preiskavi napada. Napad v Mumbaju namreč odkriva številne sledi, ki kažejo na vpletenost Pakistana, predvsem prek Lashkar-e-Toibe, ki je imela v preteklosti številne koristi od sodelovanja z ISI. Ne glede na to, ali pakistanska vojska usmerja nasilje ali ščiti storilce, je jasno, da se napetost odnosov z Indijo

zaradi takšnih dogodkov nevarno stopnjuje (Tharoor 2008). Jasno je tudi, da je bila glede na zanesljive obveščevalne podatke zagotovo vpletena Lashkar-e-Toiba (William in Walker 2009, 314). Vpletenost Lashkar-e-Toibe v napadu sicer še povečuje možnosti za vpletenost Pakistana. Kljub temu pa ne moremo zagotovo vedeti, ali je Lashkar-e-Toiba izvedla napad z vedenjem oziroma dovoljenjem pakistanske vojske oziroma obveščevalnih služb ali brez njega. Vprašanje je tudi, ali je napad celo sprožila ali spodbudila kakšna struja pakistanske vojske ali obveščevalnih služb z namenom, da spremeni delovanje same pakistanske vlade (Aikman 2009, 46).

Pakistan je sicer sprva zanikal kakršnokoli vpletenost v napad v Mumbaju, vendar je kasneje priznal, da so bili teroristi res pakistanski državljani (Zaidi 2009). Kakorkoli: načrtovanje, usklajenost in natančnost napada dosegajo stopnjo, ki je ni sposobna doseči nobena običajna militantna skupina (Tharoor 2008). V tej tristopenjski amfibijski operaciji so napadalci ves čas vzdrževali radijsko zvezo, izvajali diverzantske napade, poznali poti v okolici hotelov in v njih, bili opremljeni s kriptografskimi naparavami za komuniciranje, imeli kreditne kartice in ponarejene osebne dokumente. Bolj kot teroristični napad je bila njihova operacija napad specialnih enot ali komandosov. Nobena skupina, povezana z Al-Kaido, še posebno pa ne Lashkar-e-Toiba, še nikoli ni izvedla tako kompleksnega napada, razlaga protiteroristični strokovnjak David Kilcullen. Teroriste so namreč za napad na štirih lokacijah v Pakistanu urili ljudje s čini, kot sta polkovnik in major; uporabljali so enake komunikacijske kanale, kot jih uporabljajo pri ISI (Zakaria 2008, 47). Da so teroriste za napad res urili v Pakistanu, je potrdil tudi edini preživeli terorist Mohammed Ajmal Amir Kasab (Ramesh 2009).

Vendar so šli teroristi tokrat predaleč. Mumbajski morilci so naredili še poseben vtis, ker so bili med žrtvami poboja številni ameriški in britanski državljani, v mumbajskem judovskem centru pa tudi Izraelci. To vsekakor ni bil le napad na Indijo; bil je tudi napad na jude in krščane, ki so predvsem Al-Kaidine tarče. Izkazalo se je, da so napad v Mumbaju načrtovali in vodili s pakistanskega ozemlja, zato naj bi Pakistan utrpel številne posledice. Indijski predsednik vlade Manmohan Singh je izjavil, da morajo v takšnih okoliščinah njihovi sosede plačati ceno, Indija pa bo najverjetneje našla simpatije in praktično podporo v državah, iz katerih prihajajo žrtve (Tharoor 2008).

Ali je bila pakistanska obveščevalna služba vpletena v napad v Mumbaju ali ne, ostaja skrivnost. Večina Indijcev je teh misli (Zakaria 2008, 47). Med njimi je tudi polkovnik Sudir

Savant, bivši vojaški obveščevalec, ki je v času nemirov v Mumbaju kot poslanec sedel v zveznem parlamentu. Pravi, da je za vsako teroristično dejanje potrebno sodelovanje organiziranega kriminala, povezava med organiziranim kriminalom, politiki in korporacijami pa je v Indiji nedvomna. V Kongresni stranki, ki jo vodi Savant, v civilnodružbeni organizaciji Awami Bharat - Indija pripada ljudstvu in v številnih drugih organizacijah so prepričani, da je teroriste, ki so napadli Mumbaj, priskrbel pakistanska obveščevalna služba ISI. Z njo je še iz časov sovjetske okupacije Afganistana povezana Cia, ki je za takratne potrebe izumila moderni džihad. S pridom naj bi ga uporabljala tudi danes. Napadi v Mumbaju so nov, nedvomen dokaz terorizma kot instrumenta ameriške zunanje politike, menijo v organizaciji Awami Bharat. Izvaja se s pomočjo najetih, plačanih vojakov, ki jih rekrutirajo v islamskih getih, pozabljenih od boga. Epizoda z judovskimi talci, ko ugrabitelji niso postavili nikakršnih zahtev za njihovo izpustitev, naj bi kazala tudi na vpletenost izraelske obveščevalne službe Mosad. Googlanje na temo Mosada in napadov v Mumbaju je že 4. decembra 2008, 5 dni po koncu napadov, pokazalo 51.800 zadetkov. V primeru vpisa Cie se je številka pomnožila z deset (Kocjan 2008, 21–22).

Napad v Mumbaju je vzbudil dvome tudi o notranji vpletenosti. Ajmal Amir Kasab, edini preživeli terorist, naj bi policiji povedal, da je vsaj pet Mumbajčanov pomagalo napadalcem pri pripravah na napad. Kasab naj bi preiskovalcem povedal, da so jim te osebe priskrbele informacije o različnih lokacijah in policijskih postajah v mestu, niso pa sodelovale pri samem napadu. Indijski mediji so poročali, da je eden izmed vodilnih v hotelu Taj napadalcem pomagal pri pripravi napada; omogočil naj bi jim dostop do različnih delov hotela. Po nekaterih nepotrjenih navedbah naj bi nekateri napadalci nosili celo hotelske uniforme, kar kaže na možno vpletenost osebja (Burton 2008).

Napad v Mumbaju je koristil tudi interesom hindujskih nacionalistov, ki so potrebovali uprizoritev drame spektakularnih razsežnosti, da bi ohromili preiskavo svojih terorističnih aktivnosti. Nacionalistično orientirani Indijski ljudski stranki (BJP) je namreč pred napadom teroristov v Mumbaju zelo slabo kazalo. Razlog je bila preiskava proti hindujskim skrajnejšem v primeru bombnega napada na mošejo v mestu Malegaon. Aretiranih je bilo ducat ljudi, med njimi pripadnica hindujskega asketskega reda, samooklicani hindujski svetnik in pripadnik vojaških obveščevalcev. Po napadu, nekaj dni pred volitvami v petih zveznih državah, pa se je pozornost javnosti, ki je bila prej usmerjena h hindujskim bombašem, v hipu preusmerila na storilce napadov v Mumbaju, politični ratingi stranke BJP, ki je vlado Kongresne stranke v

primeru obravnave islamskih skrajnežev obtoževala prevelike popustljivosti, pa so skokovito narasli.

Pri napadu v Mumbaju gre tudi za sovpadanje interesov hindujskih nacionalistov ter ameriških imperialističnih načrtov v južni Aziji. Napadi so prispevali k utrditvi indijskega javnega mnenja o življenjski potrebi po tesnem zavezništvu med Indijo, ZDA in Izraelom v boju proti islamskim teroristom. Izbira tarč, ki kaže na neposredno usmeritev napadov proti državljanom ZDA, Velike Britanije in Izraela, je najbrž namenjena prepričevanju množic na Zahodu, ki si želijo sprememb po katastrofalni vojaški politiki Georgea W. Busha. Pripomogla pa bo tudi k lažjemu sprejetju obetajoče se politike trde roke novega ameriškega predsednika Baracka Obame pri širitvi vojne v Pakistanu in Afganistanu (Kocjan 2008, 21–22).

6.2 LASHKAR-E-TOIBA

Lashkar-e-Toiba, znana tudi pod imeni Lashkar-i-Tayyaba, Lashkar-e-Tayyaba, Lashkar-e-Tayyiba, Lashkar-i-Taiba, Lashkar-e-Taiba, Lashkar Taiba ali LeT oziroma Army of Pure (Vojska čistosti), je bila ustanovljena leta 1990 v provinci Kunar v Afganistanu. Sedež ima v mestu Muridke, ki se nahaja blizu glavnega mesta pakistanske province Punjab, Lahore; vodi jo Hafiz Muhammad Saeed. Lashkar-e-Toiba je v Indiji prepovedana zaradi ukvarjanja z nezakonitimi dejavnostmi. Ameriška vlada jo je 5. decembra 2001 uvrstila na seznam terorističnih organizacij, 26. decembra istega leta pa jo je označila kot zunanjo teroristično organizacijo. Vojaški režim generala Perveza Musharrafa jo je v Pakistanu prepovedal 12. januarja 2002, Organizacija združenih narodov pa maja 2005.

V primerjavi z drugimi terorističnimi skupinami Lashkar-e-Toiba izstopa predvsem zaradi dveh razlogov. Prvi je, da njeni pripadniki zelo dobro načrtujejo in izvajajo napade na varnostne sile, drugi pa, da zelo radi napadajo nemuslimanske civiliste (South Asia Terrorism Portal 2009). Tudi napad v Mumbaju pri tem ni bil nobena izjema. Bil je zelo dobro načrtovan in izveden, saj je trajal kar tri dni, zgolj deset teroristov pa je pobilo 164 ljudi, od tega 17 pripadnikov varnostnih sil (CNN 2008b).

6.2.1 IDEOLOGIJA

Današnja ideologija Lashkar-e-Toibe presega izzive, ki so omejeni na indijsko zvezno državo Jammu-Kašmir in tudi Indijo (South Asia Terrorism Portal 2009). To dokazuje nedavno odkritje obveščevalnih služb iz zahodnih držav, ki so vdrle v računalnik Zarara Shaha, ki je pri Lashkar-e-Toibi zadolžen za komunikacije. Našle so seznam 320 lokacij po svetu, ki naj bi bile potencialne tarče napadov. Samo 20 od njih jih je bilo v Indiji (Ramesh 2009). Kljub temu ima Lashkar-e-Toiba v svoji agendi z naslovom "Why are we waging jihad (Zakaj se bojujemo za sveto vojno)" zapisano, da želijo ponovno vzpostaviti islamsko oblast v vseh delih Indije. Poleg tega poskušajo doseči združitev vseh večinsko muslimanskih regij iz držav, ki obkrožajo Pakistan. Hafiz Saeed je dejal, da je namen svete vojne trajno bojevanje za prevlado islama po celem svetu ter za uničenje sovražnikov in nevernikov. Po njegovem mnenju so Indija, Izrael in ZDA glavni sovražniki islama. Poleg tega je z napadi zagrozil tudi vsem tistim, ki si bodo prizadevali za izpolnjevanje ameriških nacionalnih interesov. Lashkar-e-Toiba namreč ne verjame v demokracijo in nacionalizem. Po njihovi ideologiji je dolžnost vsakega muslimana, da varuje in brani interese muslimanov po vsem svetu, kjer so muslimani pod oblastjo nemuslimanov. Za doseg tega cilja uporabljajo sveto vojno.

6.2.2 STRUKTURA IN POVEZANOST

Znotraj Pakistana ima Lashkar-e-Toiba razpredeno mrežo kampov za usposabljanje in njihovih podružnic, kjer novačijo rekrute in zbirajo finančna sredstva (South Asia Terrorism Portal 2009). Takšnih kampov in podružnic imajo skupaj 24 (William in Walker 2009, 314). Poleg Pakistana imajo razpredeno mrežo tudi v Indiji, številne podružnice pa imajo tudi v Saudovi Arabiji, Veliki Britaniji, Bangladešu in jugovzhodni Aziji. Njihovi člani večinoma prihajajo iz Pakistana in Afganistana, peščica pa jih je tudi iz Sudana, Bahrajna, srednje Azije, Turčije in Libije (South Asia Terrorism Portal 2009). Imajo okrog 2200 članov (William in Walker 2009, 314). Ustanovili, oboroževali in urili naj bi jih pripadniki ISI, tudi njihova poveljniška struktura je organizirana po vojaškem modelu (South Asia Terrorism Portal 2009). Lashkar-e-Toiba je postala nekakšno orožje, s katerim naj bi ISI vodila kampanjo proti Indiji oziroma ščuvala muslimane proti hinduistom in vsem drugim, ki jim preprečujejo dosegati cilje (William in Walker 2009, 314). Poleg tega naj bi bila Lashkar-e-Toiba tesno povezana tudi s talibani in Al-Kaido. Indijski svetovalec za nacionalno varnost M. K. Narayanan je dejal, da Lashkar-e-Toiba ni le del Al-Kaidine mreže, temveč tudi del Al-Kaide in da je tako velika in vsemogočna, kot je velika in vsemogočna mednarodna teroristična

mreža. Lashkar-e-Toiba se je pri zadnjem terorističnem napadu v Mumbaju, novembra 2008, izkazala kot zelo velika sila zaradi vpliva Al-Kaide. Predvsem prek Al-Kaidine mreže ima namreč zveze skoraj po vsem svetu, še posebej pa v zahodni Aziji in Evropi, povezana je namreč z različnimi verskimi in vojaškimi skupinami po vsem svetu, od Filipinov do Bližnjega Vzhoda in Čečenije. Čeprav je njihovo primarno območje izvajanja napadov indijska zvezna država Jammu-Kašmir, so poleg Mumbaja izvedli napade tudi v številnih drugih indijskih mestih. Domnevno imajo celice v številnih mestih izven države Jammu-Kašmir, speči celici naj bi imeli tudi v ZDA in Avstraliji; sestavljali naj bi jih teroristi iz drugih držav s pretežno muslimanskim prebivalstvom (South Asia Terrorism Portal 2009). Zaradi napada v Mumbaju novembra 2008 in vseh zgoraj omenjenih povezav, še posebej pa tiste z Al-Kaido, ter mednarodne prisotnosti in njihove zgodovine terorističnih napadov, je Lashkar-e-Toibo potrebno obravnavati zelo resno. Podobno kot pri Al-Kaidi lahko mednarodni obseg delovanja Lashkar-e-Toibe služi kot osnova za boj proti njej, kar lahko mnoge države opravičijo z bojem proti terorizmu in tako služijo tudi ameriškim interesom (Marshall 2008, 2).

6.2.3 FINANCIRANJE

Lashkar-e-Toiba se financira iz različnih sredstev in iz različnih držav. Največ prispevata pakistanski skupnosti v Perzijskem zalivu in Veliki Britaniji, islamske nevladne organizacije, pakistanski in kašmirski gospodarstveniki in Saudova Arabija. Poleg tega naj bi od pakistanske vlade prek ISI prejeli tudi finančno, materialno in druge oblike pomoči. ISI naj bi bila tudi glavni vir financiranja. Letni proračun Lashkar-e-Toibe znaša približno 35 kror rupij, kar znaša okrog pet milijonov evrov (South Asia Terrorism Portal 2009). Njihovi dosežki v preteklosti jim niso prinesli le rasti finančnih sredstev, temveč so svojo dejavnost razširili tudi na pošiljanje agentov v Irak za boj proti Američanom in za urjenje teroristov iz Egipta, Afganistana, Jemna in Bangladeša. (Aikman 2009, 46). Lashkar-e-Toiba ima danes sicer nekaj težav z zbiranjem denarja za financiranje svojih operacij. Med drugim zbirajo denar tudi prek interneta. Tako so doslej s svojo očetovsko organizacijo Al-Kaido zbrali toliko denarja, da razmišljajo o odprtju svoje banke. Lashkar-e-Toiba zbira denar tudi za družine umrlih borcev, s čimer poskušajo ohranjati krog sovraštva (William in Walker 2009, 314). Lashkar-e-Toiba je imela vlogo tudi v vojni ob razpadu Jugoslavije (South Asia Terrorism Portal 2009). Lashkar-e-Toiba je namreč kot del Al-Kaide na začetku vojne v Bosni in Hercegovini leta 1992 sodelovala pri operacijah bosanskih muslimanov proti Srbom.

Takrat so skupino urile, oboroževale in financirale nemška, turška, iranska in ameriška tajna služba; finančno pomoč pa je zagotavljala tudi Saudova Arabija (Marshall 2008, 3).

6.3 VZROKI ZA NAPAD

Vse od začetka 90. let sta bila tako Mumbaj kot Indija v znamenju številnih terorističnih napadov. Če izvzamemo tistega leta 1993, so bili zadnji trije najsilovitejši. Torej je stopnjevanje nasilja v Mumbaju vse od indijske osamosvojitve leta 1947 vrhunec doseglo prav s terorističnim napadom, ki se je začel 26. novembra 2008. Zakaj se Mumbaj spreminja v enega tistih številnih indijskih mest, ki jih svet namesto po gospodarskem pomenu in zabavah prepozna po nasilju?

Nekatere starejše študije trdijo, da so številne migracije predvsem muslimanskega prebivalstva v Mumbaj ustvarile neuravnoteženo sestavo prebivalstva glede na etničnost, razred in položaj. To je spodbudilo porast regionalnega nativizma in etničnega šovinizma (Katzenstein in Gupta v Hansen 2001, 9). Številni uredniki časopisov in komentatorji so se strinjali, da sta bila uspeh Šiv Sene in naraščanje ksenofobičnih razprav v drugi polovici 20. stoletja znak, da gre nekaj narobe. Naraščanje hindujskega nacionalizma in ksenofobične politike, kakršno so v postkolonialni Indiji vodili periferijski kapitalisti, namreč ni izjema, temveč večna želja po edinstveni indijski sodobnosti in demokraciji. Spreminjanje stare politične kulture, družbenih in kulturnih navad večine prebivalstva v neenakopraven sistem pod vplivom političnega klientelizma je le ena glavnih značilnosti dogajanja v Indiji vsa štiri desetletja po osamosvojitvi (Hansen 2001, 8–9). Če k temu prištejemo naraščanje sovražnosti med hinduisti in muslimani v 80. letih, povezanih z vzponom stranke Šiv Sena, ki so številne mlade po vsej Indiji spodbujali k protimuslimanskemu delovanju, dobimo nekoliko jasnejšo sliko o vzrokih za številne teroristične napade od začetka 90. let (Hansen 2001, 70).

Vendar pa je k tem vzrokom, ki večinoma izvirajo iz notranjih zadev Indije, potrebno prišteti tudi vzroke, ki presegajo teritorialne meje Indije. Te vzroke si najlažje razlagamo z naslednjimi dejavniki: razumevanje južnoazijske zgodovine, kjer ima religija izredno pomembno vlogo; s kolonialno preteklostjo Indije, Pakistana in Kašmirja; z osamosvojitvenim gibanjem 1947; z določitvijo meje med Indijo in Pakistanom ter odločitvijo, kje bo kdo živel (William in Walker 2009, 309). Po odhodu Britancev leta 1947 je namreč Pakistan postal domovina za večino muslimanov v tej regiji, odnosi z Indijo pa so vse

od takrat skrhani zaradi spornega vprašanja glede Kašmirja, edine države v Indiji, kjer so muslimani v večini. (Tharoor 2008). Poleg tega je pomembno tudi, da upoštevamo razvoj terorizma v regiji: od začetkov, ko je bil terorizem del boja za neodvisni Kašmir, do pojava mladih moških, ki so se odšli v luči svete vojne borit v Afganistan proti Sovjetom ter se vrnil v Pakistan in Indijo, da se borijo v vojni za islamski narod. Ob tem pa ne smemo pozabiti, koliko pomoči, napora, urjenja in finančnih sredstev so vlade v tej regiji namenile za te bojavnike – v želji, da spodblijejo stabilnost drugih vlad v regiji (William in Walker 2009, 309).

Sinteza različnih vzrokov – tistih, ki izvirajo iz dogajanja v sami Indiji, kot tudi onih, ki presegajo teritorialne meje Indije –, daje le približno sliko o motivih, ki so teroriste vodili v napad. Če želimo dobiti natančno sliko, moramo poleg lokalnega dogajanja upoštevati tudi dogodke prek regionalnih meja. Šele iz sinteze lokalnih, regionalnih in tudi globalnih vzrokov lahko sklepamo o pravih motivih. Ker je globalnih vzrokov za teroristične napade islamskih skrajnih skupin preprosto preveč, sem se odločil posvetiti motivom napada. Očitno je bil globalni boj v luči svete vojne – poleg spornega vprašanja glede Kašmirja – v ospredju tudi v Mumbaju.

6.4 MOTIVI ZA NAPAD

Motivov za napad je lahko precej – veliko več, kot je lahko potencialno vpletenih subjektov, saj ima lahko vsak subjekt tudi po več motivov. Vendar se bom glede na to, da sem o nekaterih motivih potencialno vpletenih subjektov pisal v poglavju *Vpletenost v napad*, tokrat omejil le na motive Lashkar-e-Toibe, saj je vpletenost v napad dokazana le njej.

Glavni motivi tokratnih terorističnih napadov v Mumbaju in Indiji so podobni tistim v preteklosti. Tudi tokrat gre za nadaljevanje islamske teroristične kampanje. Dokazali so, da je bila za napad odgovorna Lashkar-e-Toiba. V Pakistanu delujoča teroristična organizacija namreč obravnava Indijo kot del križarsko-sionistično-hinduistične zveze in zato kot sovražnika islama. Muslimanom v Kašmirju vlada večina, sestavljena iz indijskih hinduistov, zato je imela Lashkar-e-Toiba boj v Kašmirju vselej za del globalnega boja svete vojne (Rabasa in drugi 2009, 1). Odkar je Lashkar-e-Toiba povezana z Al-Kaido, namreč z njo deli tudi zelo podobno globalno ideologijo – ideologijo ustvarjanja klime terorja. Gospodarstvo, infrastruktura in prebivalci držav, njihovih nasprotnic – med temi niso le ZDA, temveč vsaka,

bolj ali manj demokratična država –, lahko kaj hitro postanejo atraktivne tarče. Zaradi demokratičnega političnega sistema in prijateljskih vezi z ZDA je tudi Indija postala njihova sovražnica, poleg tega pa je med njima še sporno vprašanje glede Kašmirja, kar je bilo za Lashkar-e-Toibo zagotovo še dodatna spodbuda za napad (Wilkinson 2008).

Lashkar-e-Toiba obravnava Indijce podobno kot Talibani Američane ali kot Hamas Izraelce – torej kot okupatorje, nasprotnike islama, ki jim vladajo oziroma jim želijo zavladati. Zapostavljanje in nezadovoljstvo z indijsko oblastjo v Kašmirju si zato predstavljajo tudi kot del globalnega boja proti Zahodu, kot boj za ohranitev islamske kulture. Indija jim v tem boju stoji nasproti, saj v njej vidijo zaveznico Zahoda. Podobno kot je ameriška zunanja politika spodbudila Al-Kaido k številnim terorističnim dejanjem, je tudi Indija s pogostim in čezmernim kršenjem človekovih pravic kašmirskih muslimanov in z brutalnimi pogromi muslimanov v Kašmirju ter drugod po Indiji Lashkar-e-Toibo motivirala k napadu.

6.5 CILJI NAPADA

Glede na izbiro tarč – Američani, Britanci, Judje, kot tudi Indijci – je jasno, da si je Lashkar-e-Toiba prizadevala, da bi napad služil številnim ciljem, ki presegajo prvotno osredotočenost na Kašmir in Indijo (Rabasa in drugi 2009, 1). Zaradi njihove povezanosti z Al-Kaido so namreč njihovi cilji še višji in še bolj ambiciozni: poleg strmoglavljenja režima v Indiji si želijo strmoglaviti režime zlasti v ZDA, Veliki Britaniji, Izraelu, Rusiji in na Kitajskem – vse v želji po zmagi v globalnem boju svete vojne (Aikman 2009, 46). Zato tudi ni naključje, da večina virov trdi, da so bili številni Američani, Britanci in judje v Chabad house, takoimenovani mumbajski sinagogi, primarne tarče teroristov. Vendar pa drugi, med njimi je tudi *Jane's Intelligence Review*, trdijo, da je bilo streljanje v hotelu brez predsodkov, tako kot tisto v Chhatrapati Shivaji Terminus, eni najbolj prometnih železniških postaj v Indiji, ki povezuje osrednji del Mumbaja z njegovo okolico.

Lashkar-e-Toiba je med drugim celo izjavila, da njen cilj ni le osvoboditev Kašmirja, temveč zlom celotne Indije. Kajti teroristični napad na Indijo bi še poslabšal že tako velika nasprotja med hinduisti in muslimani znotraj Indije ter spodbudil hinduiste k povračilnim ukrepom, s katerimi bi še bolj razdvojili že tako razdvojeno Indijo. S tem bi islamskim skrajnejšem olajšali delo pri novačenju novih članov (Rabasa in drugi 2009, 1). Kljub razlikam se namreč skoraj vsi kolumnisti, analitiki, verski voditelji in politične stranke strinjajo, da je bil napad v

Mumbaju namenjen kaljenju harmonije med največjima v mestu živečima skupnostima (Kocjan 2008, 20–21).

Eden izmed ciljev terorističnega napada na indijsko finančno prestolnico in njene luksuzne hotele ni bil le uničiti indijsko gospodarstvo, temveč tudi svet opozoriti, da Indija ni varna destinacija za tuje naložbe. Indija ima namreč visoko gospodarsko rast in je med petimi največjimi gospodarstvi sveta. Zato je bil eden od ciljev terorističnega napada, vzbuditi v tujih investitorjih strah in dvom, posledica česar bi bila, da bi le-ti prenehali vlagati v Indijo. Cilj napada na Taj in Oberoi-Trident hotel, ki ju ponavadi obiskujejo tuji turisti in poslovneži, je bil, ljudem z vseh koncev sveta terorizem predstaviti kot sredstvo za popravilo krivic, ki se godijo muslimanom na tem območju. V bistvu so teroristi želeli napadu dati nekakšen mednarodni značaj. Cilj napada na Chabad house je bil osvetlitev dogajanja v Palestini. Preiskovalne komisije so namreč v zaključnem poročilu zapisale, da so bili v tem primeru judje primarne tarče. Med drugim so teroristi ubili rabina in njegovo ženo, medtem ko je njun dojenček preživel. Morda so teroristi pričakovali povraten napad Izraela na Pakistan, od koder so bili teroristi – vse v želji po nadaljnjem izpolnjevanju ciljev, ki jih zahteva globalni boj svete vojne (Mahapatra 2009, 461).

Poleg tega je teroristični napad povečal napetosti med Indijo in Pakistanom, kar je bil verjetno tudi eden izmed strateških ciljev teroristov. Izbruh oboroženega spopada z Indijo ali napad indijskih vojaških sil na domnevne baze za usposabljanje teroristov v Pakistanu bi spodbudil sovraštvo obeh strani ter okrepil pakistanske skrajneže. S premestitvijo pakistanskih sil iz drugih delov države na mejo z Indijo bi se teroristi v Pakistanu znebili pritiska (Rabasa in drugi 2009, 1–2). Tako bi Lashkar-e-Toiba lažje dosegla enega izmed ključnih ciljev: ponovno vzpostavitev vladavine muslimanov po vsej srednji in južni Aziji (Foreman 2009, 21).

Teroristični napadi niso namenjeni le povzročanju strahu in preplaha med ljudmi, temveč tudi uveljavljanju samih terorističnih skupin in privabljanju rekrutov. Zato je še toliko bolj pomembno, da je napad uspešen, kar pomeni, da napadalci izpolnijo ključne cilje. Ponižanje indijskih varnostnih sil, veliko število žrtev, velika materialna škoda in globalna medijska odmevnost so le nekateri izmed ciljev. Teroristi upajo, da bodo prav z njihovo pomočjo na svojo stran pridobili tako pakistanske kot tudi indijske rekrute (Rabasa in drugi 2009, 2).

6.7 ZAKAJ RAVNO MUMBAJ?

Mumbaj je indijsko gospodarsko in zabavno središče, je indijski Wall Street, Hollywood, Milano. Je znameniti simbol sodobne Indije, poleg tega pa je dostopen z morja. Iz perspektive teroristov namreč palača Taj Mahal in Trident-Oberoi hoteli ponujajo idealno prizorišče za uboj velikega števila ljudi, poleg tega pa jim ponujajo dober prostor za lastno obrambo. Tarče so bile natančno določene in dobro premišljene, predvsem zaradi psihološkega učinka na ljudi ob njihovem napadu, še posebno zgodovinski Taj kot kulturna znamenitost. Bile so polne ljudi, tako tujcev kot lokalnega prebivalstva. Napadi na tujce so zagotavljali mednarodno medijsko pozornost. Glavno sporočilo Indiji pa je bilo: **»Vaša vlada vas ne more varovati. Noben kraj ni varen.«** Mednarodna odmevnost napada je vplivala na odpoved ali prestavitev potovanj v Mumbaj, kar je indijskemu gospodarstvu nedvomno povzročilo izpad dohodka (Rabasa in drugi 2009, 1).

6.8 NAPAD

Napad v Mumbaju je odsev natančnega načrtovanja, podrobnega ogledovanja terena in temeljitih priprav, tako fizičnih kot psihičnih. Temeljil je na presenečenju, ustvarjanju zmede, dobro izurjenih napadalcih in nesposobnosti indijskih varnostnih sil pri odgovoru na napad (Rabasa in drugi 2009, 3).

6.8.1 PRIPRAVE NA NAPAD

Kompleksnost operacije je nedvomno odraz skrbnih priprav. Po pripovedovanju prič iz hotela Taj naj bi teroristi že vnaprej poznali pot skozi stranska vrata in hodnike hotela. Po nekaterih poročilih naj bi imeli teroristi celo natančen načrt zgradbe hotela. Indijske oblasti sicer navajajo, da so februarja 2008 v severni Indiji aretirale osumljenega terorista, pri katerem so našli natančen načrt različnih mumbajskih lokacij; od teh so bile nekatere tarče napada novembra 2008. Prijeti osumljenec je povedal, da se je začel pripravljati ob koncu leta 2007. Zdi se, da so se priprave na napad začele sredi leta 2007, kar je tudi v skladu s pripravami drugih velikih terorističnih napadov. Glede na uspeh, ki so ga teroristi dosegli ob napadu, je jasno, da so imeli od prihoda do zadnjega cilja vse poti vnaprej določene in da so natančno poznali območje, ki so ga prečkali ponoči. Preživeli terorist je povedal, da so jim tisti, ki so jih urili, priskrbeli zemljevide in digitalne podobe tarč (Rabasa in drugi 2009, 3).

6.8.2 OPOZORILA PRED NAPADOM

Ameriške tajne službe so že oktobra 2008 opozorile indijsko vlado in direktorja podjetja, ki ima v lasti hotel Taj, Ratana Tatu, da bodo njegov hotel napadli teroristi. Tata je opozorilo vzel resno in poostril varnostne ukrepe. Ker pa se v naslednjih nekaj dneh ni zgodilo nič, jih je tudi preklical (Gandossy 2008). Ameriške tajne službe so konec oktobra še enkrat obvestile indijsko vlado o napadu. Tokrat naj bi jim izdali natančne podatke tudi o drugih lokacijah napada. Tudi indijske tajne službe so 18. novembra 2008 prestregle satelitski klic vodje Lashkar-e-Toibe, v katerem je ta razkrival načrte za napad (ExpressBuzz 2008).

6.8.3 POTEK NAPADA

Sledečo kronologijo napada so preiskovalci določili glede na poročila iz zaslišanj Kasaba in pridobljenih dokazov.

Potovanje se je začelo 22. novembra ob 8. uri zjutraj, ko so teroristi v majhnem čolnu izpluli iz največjega pakistanskega mesta Karačija. Izognili so se pakistanski obalni straži in po arabskem morju krenili na 500 navtičnih milj dolgo pot proti Indiji. V ponedeljek, 24. novembra, so ugrabili ribiško ladjo, njenega kapitana in druge štiri člane posadke pa pobili. Nato so dva dni pluli proti Mumbaju.

V sredo, 26. novembra, so se pet milj pred Mumbajem vkrcali v dva gumijasta čolna, ki sta se ločila in plula vsaki svoji lokaciji naproti (William in Walker 2009, 319). Ni naključje, da so pripluli po morju. Tako so imeli namreč največ možnosti, da se izognejo kontrolam na indijski meji ali na letališčih. Plutje pod indijsko zastavo pa je indijsko obalno stražo odvrnilo od sumničenj (Rabasa in drugi 2009, 3). Ena skupina se je izkrcala v Badhwar Parku, druga pa v Sassoon Docks. Ko so prispeli na obalo, so se razdelili v pet skupin (William in Walker 2009, 320). Kasneje sta se dva para združila, tako da so bili v eni skupini štirje, v drugih treh pa po dva (Rabasa in drugi 2009, 5). Mohammed Ajmal Amir Kasab je bil v skupini z vodjo teroristov Ismailom Khanom. Vse skupine so se nato s taksijem odpeljale do načrtovane lokacije. V dveh izmed taksijev so teroristi podstavili plastično eksplozivno, zaradi katerega sta oba voznika umrla.

6.8.3.1 PRVA SKUPINA

Prva skupina, v kateri sta bila Khan in Kasab, je odšla v Chhatrapati Shivaji Terminus, na železniško postajo, na kateri se vsak dan izmenja več kot 3,5 milijona potnikov. Okrog 21.20 ure sta terorista vstopila na postajo in začela brez predsodkov streljati. Imela sta jurišni puški tipa AK-56, kitajsko kopijo ruske AK-47, ki izstrelita od 600 do 650 nabojev na minuto. Poleg tega sta imela v torbi še vsak po šest granat in eno plastično eksplozivno. Teroristoma se je kmalu po začetku streljanja uprla majhna skupina policistov, ki se jih je z vsemi močmi trudila zaustaviti. Terorista sta več kot 45 minut hodila po postaji in streljala ter metala granate (William in Walker 2009, 320–1). Pabila sta 58 ljudi, 104 pa ranila (Ministry of External affairs 2009a, 5). Ko so prispele policijske okrepitve, sta postajo zapustila in odšla proti Cama Hospital, glavni mumbajski bolnišnici za ženske in otroke (CNN 2008a). Tu sta naletela na odpor policajev in vnela se je bitka. Kasab je na zaslišanju povedal, da so jim pakistanski voditelji naročili, naj se v Cama Hospital izogibajo muslimanskim žrtvam, zato na ženske z burko na glavi in njihove otroke nista streljala. Policisti so se v Cama Hospital s teroristoma borili 45 minut, nakar sta terorista vrgla granati, s katerima sta ubila dva policista in poškodovala številne druge. Ko sta zapuščala Cama Hospital, sta naletela na zasedo in začela streljati na policijski kombi. V njem so bili trije protiteroristični specialci in štirje policisti. Terorista sta dva specialca in tri policiste ubila, trupla potegnili iz kombija, kombi pa ugrabila. Prepričana sta bila, da sta specialec in policist v vozilu mrtva, a sta se motila. Policist in specialec sta preživela, ker sta nosila neprebojna jopiča. Policist je celo slišal, kako se je eden od teroristov smejal in rekel: "Poglej, jopiče nosijo." Nato je protiterorističnemu specialcu, ki je bil v nezavesti, zazvonil telefon. Eden od teroristov se je obrnil in streljal, ne da bi pogledal, kam, se spominja policist. Za protiterorističnega specialca so bile te krogle usodne. Vozili so se približno deset minut, nato pa je eden od teroristov brez razloga skozi okno nameril puško in začel streljati na množico pred Metrobig Cinema, velikim kompleksom kinematografov. Pod streli je padlo deset ljudi. Ko je na kombiju počila guma, sta ga terorista zapustila, ukradla drug avto in se odpeljala. Preživeli policist je poklical kolege ter jim sporočil lokacijo in opis ukradenega vozila. Policija je nastavila barikade in čakala na njegov prihod. Ko sta jih terorista zagledala, sta začela obračati in streljati na policiste. Vendar so bili tokrat policisti bolj pripravljeni in so na strele odgovorili s še silovitejšim streljanjem, kar je bilo usodno za enega terorista, drugega, Kasaba, pa so ranili in zajeli. Še pred tem sta terorista zadela dva policista, od katerih je eden kasneje umrl. V ukradenem vozilu so policisti našli dve puški tipa Kalašnikov, dve pištoli, strelivo in pet ročnih granat (William in Walker 2009, 321). Medtem ko so bili napadi na druge tarče večinoma namenjeni pobijanju tujcev, je bil

napad na železniški postaji namenjen pobijanju indijskih državljanov – tisočim izmed njih, ki dnevno potujejo prek postaje, pa je nagnal strah v kosti (Rabasa in drugi 2009, 5).

6.8.3.2 DRUGA SKUPINA

Medtem ko sta prva dva terorista napadala železniško postajo, bolnišnico in kinematografe, je druga skupina, v kateri sta bila Hafiz Arshad in Naser, napadla Leopold Cafe. Leopold Cafe, bolj znan pod imenom Leo's, je že 130 let ena najbolj znanih mumbajskih restavracij, v katero radi zahajajo tako tujci kot Indijci. Kmalu po prihodu sta terorista vrgla vsak po eno granato in začela streljati v množico. Priče so potrdile, da sta izbrala trenutek, ko je bilo v kavarni največ ljudi. Poleg tega so povedale, da terorista tudi po streljanju nista imela namena oditi. Hodila sta po restavraciji in brez predsodkov streljala ljudi – tudi trupla na tleh. To sta počela kakšnih osem minut in pol. Preiskovalci so potrdili, da je v lokalu umrlo deset ljudi, številni pa so bili poškodovani. Leopold Cafe sta zapustila okoli 21.40 ure, nato pa stekla proti približno pol kilometra oddaljenem hotelu Taj Mahal. Tam sta ju že čakala Shoaib in Javed. Shoaib in Javed sta v glavno avlo hotela vstopila ob 21. 38 uri in takoj začela streljati; v nekaj minutah sta pobila 20 ljudi. Hafiz Arshad in Naser sta vstopila skozi severni vhod ob 21.43 uri ter začela brez predsodkov streljati in metati granate. Ena izmed prič je povedala, da se je le nekaj minut po začetku streljanja v glavni avli, ko so se ljudje obrnili in začeli bežati proti severnemu izhodu, tam pokazal še en oborožen moški, ki je streljal proti njim. Direktor podjetja, ki ima v lasti Taj hotel, je domneval, da so imeli teroristi že vnaprej načrtovane poti in da so poznali pot do stranske pisarne in kuhinje. Povedal je še, da so morali imeti natančno določen načrt za vsak korak. Štirje teroristi so nato odšli v del hotela, imenovan Heritage Wing, kjer so zopet začeli streljati, nakar so se povzpeli v prvo, peto in šesto nadstropje. Napad na Taj hotel se je spreobrnil v situacijo s talci, saj so se številni gostje zaklenili v sobe, drugi pa so se porazdelili po hotelu. Operacija se je končala po skoraj 60 urah, 29. novembra zjutraj. V tem času so teroristi pobili 32 ljudi, med njimi goste in osebje hotela, okrog 450 gostov pa se je rešilo. Med operacijo so bili vsi štirje teroristi ubiti, policisti pa so našli štiri puške tipa Kalašnikov, tri pištole, številne neeksplozirane granate, strelivo, mobilne telefone in napravo GPS (sistem globalnega določanja položaja). Med napadom so bili teroristi prek telefona v stiku s svojimi nadrejeni iz Pakistana, ki so očitno gledali indijske televizijske kanale, saj so jim posredovali številne koristne informacije.

6.8.3.3 TRETJA SKUPINA

Medtem ko je prva skupina napadala železniško postajo, bolnišnico in kinematografe, druga pa restavracijo Leopold Cafe in hotel Taj Mahal, je tretja, ki sta jo sestavljala Abdul Rehman in Fahadullah, ob 22.00 uri vstopila v Oberoi-Trident hotel. Ta leži v glavni finančni mumbajski četrti, imenovani Nariman Point. Po pričevanju direktorja hotela sta dva vitka moška zgodnjih dvajsetih let tekla do krožnega dovoza ob vhodu hotela, kjer sta ustrelila varnostnika in dva postreščka. Hotel ima sicer kovinske detektorje, vendar zaradi težko pridobljenega potrdila o nošenju orožja nihče od varnostnikov pri sebi ni imel orožja. Terorista sta nato stekla v avlo, od tam pa v restavracijo Verandah, kjer sta začela streljati na goste in razbijati okna (William in Walker 2009, 322–4). Preden sta odšla v gornja nadstropja in pobila goste in osebje, ki jim je prišlo nasproti, sta odvrгла še dva plastični eksplozivi. V 16. in 18. nadstropju sta se ustavila in talce zadrževala več ur (Ministry of External affairs 2009a, 8). Komandosi nacionalne varnostne garde so na prizorišče prišli 27. novembra zjutraj in 42 ur trajajočo operacijo končali 28. novembra popoldne z ubojem obeh teroristov. V napadu je umrlo 32 ljudi, od teh deset zaposlenih v hotelu. Policija je na prizorišču našla puški tipa Kalašnikov, številne prazne kovčke in ročne granate.

6.8.3.4 ČETRТА SKUPINA

Medtem ko je prva skupina napadala železniško postajo, bolnišnico in kinematografe, druga restavracijo Leopold Cafe in hotel Taj Mahal, tretja pa Oberoi-Trident hotel, sta zadnja dva terorista, Babar Imran in Nazir, napadla petnadstropno stavbo, imenovano Chabad House. Chabad House, nekoč imenovana Nariman House, je ena izmed osmih mumbajskih sinagog in središče judovske skupnosti v mestu. V zgradbi blizu lokala Leopold Cafe je poleg sinagoge še izobraževalno središče, hostel in službe za preprečevanje zlorabe drog. Pri napadu sta imela terorista veliko prednost, ker so lokalne varnostne službe delovale na številnih drugih lokacijah po mestu (William in Walker 2009, 326). Okoli 22.25 ure sta terorista pred Chabad House začela streljati, zatem pa sta vstopila v hišo. Številne sta vzela za talce (Ministry of External affairs 2009a, 9). Te sreče pa ni imelo šest stanovalcev, vključno z rabinom in njegovo ženo (William in Walker 2009, 326). V noči na 27. november so si terorista in policisti med seboj izmenjali nekaj streliv, poleg tega je odjeknila močna eksplozija, ki sta jo terorista povzročila z aktiviranjem plastičnega eksploziva, zaradi česar je odpihnilo steno v zadnjem delu stavbe (Ministry of External affairs 2009a, 9). Indijske varnostne sile so v petek zjutraj, 28. novembra, začele izvajati napad na Chabad House, ki je trajal do večera. Reševanje so snemale celo televizijske kamere, ki so prikazovale, kako so se specialne enote

po vrvi spustile iz helikopterja v stavbo, okoli katere so bili razporejeni vojaki. S skupnimi močmi so zaključili operacijo. Terorista sta navodila od svojih nadrejenih dobivala prek telefona. Nadrejeni so ju opozorili na helikopterje in spuščanje specialnih enot na streho stavbe. Policija je na prizorišču našla dve puški tipa Kalašnikov, tri pištole, okoli 250 enot streliva, štiri mobilne telefone in napravo GPS (William in Walker 2009, 326–7).

6.9 ODZIV INDIJE

6.9.1 ODZIV NA OPOZORILA O NAPADU

Indijske tajne službe so prejele opozorila o napadu od lastnih virov in od ZDA, a so bila ta očitno premalo dosledna in natančna, da bi se lahko bolje pripravili na napad. Očitno so osrednje varnostne službe premalo sodelovale z lokalno mumbajsko policijo. Čeprav so indijske tajne službe dobile informacijo o možnem napadu, pa ni jasno, ali sta jo dobili tudi mumbajska policija in indijska obalna straža. Tudi če so jo, pa nanjo niso reagirali, kot bi morali. Počasno odzivanje obveščevalnih služb na grožnje o napadu je zato izpadlo kot glavni problem pristojnih institucij (Ganguly in Sahni v Rabasa in drugi 2009, 9).

Napad je pokazal tudi indijsko nezmožnost učinkovitega nadzora lastne obale. Čeprav so imele indijske tajne službe informacijo o možnem napadu, so bili vsi ukrepi o nadzoru pomorskega prometa okrog Mumbaja neučinkoviti. Obalna straža ima namreč za nadzorovanje več kot 8000 km dolge obalne črte na voljo manj kot sto plovil. Čeprav je zvezna vlada namenila sredstva za nakup dodatnih 26 plovil za patroljiranje ob indijski obali, jih je Maharaštra, katere glavno mesto je Mumbaj, že na začetku zavrnila, češ da nimajo dovolj sredstev za vzdrževanje (Parikh in Sundarji v Rabasa in drugi 2009, 9).

6.9.2 ODZIV OB NAPADU

Čeprav se je lokalna policija vključno s protiteroristično enoto odzvala hitro, sta bili obe premalo izurjeni in usklajeni za soočanje s takšnimi grožnjami. V bistvu odziv ni bil uspešen zaradi nezmožnosti policistov, da bi teroriste obkrožili; napade so izvedli na različnih lokacijah, v širokem obsegu. Teroristi so policistom dali "lekcijo", ki so se je naučili v prejšnjih napadih. Njihov namen je bil, izpeljati napad, kakršnih indijske varnostne sile niso vajene. Varnostniki na Chhatrapati Shivaji Terminus so sicer bili oboroženi, vendar je imel pištolo le vsak drugi, pa še ta je bila relativno zastarela. Poleg tega je napad na železniški

postaji precej presegel omejene zmožnosti tamkajšnjih varnostnikov, ki so vajeni soočanja z navadnimi kriminalci, ne pa z izurjenimi in do zob oboroženimi teroristi.

Kontingenti lokalne vojske so na prizorišče napadov prispeli ob 2.50 uri, več kot pet ur po prvem izstreljenem strelu. Prva skupina tako imenovanih komandosov Marine je na prizorišče prispela nekoliko kasneje, a so jo odpoklicali, še preden se je spopadla s teroristi. Komandosi elitne nacionalne varnostne garde so na prizorišče prišli ob 8.50 uri, prve iskalne in reševalne akcije pa so se začele 30 minut kasneje (Rabasa in drugi 2009, 9–10). Počasen odziv nacionalne varnostne garde še posebno bode v oči zaradi njihovega statusa glavne državne enote za krizno odzivanje in ponazarja dva glavna problema – organizacijskega in logističnega. Prvič, enota ima sedež južno od New Delhija in je edina v državi; in drugič, nacionalna varnostna garda nima svojega zrakoplova in se ne more vedno zanesti na indijske zračne sile. Edino letalo, ki je bilo na voljo za prevoz 200 komandosov do Mumbaja, je bilo rusko letalo IL-76, locirano 265 km severno od New Delhija. Poleg tega je bilo potrebno zbuditi pilota, zbrati posadko in v letalo natočiti gorivo. Letalo do 2.00 ure, to je skoraj pet ur po napadu, ko je bila že večina ljudi pobita, še vedno ni priletelo v New Delhi. Poleg tega je do Mumbaja potrebovalo približno tri ure in pol. Za primerjavo: nekatera potniška letala letijo dve uri. Sklicujoč se na številne protiteroristične strokovnjake bi morala vsaka enota kriznega odzivanja cilj doseči v največ 30 do 60 minutah; v Mumbaju so za to potrebovali več kot deset ur (Sahni in Sundarji v Rabasa in drugi 2009, 10). Tudi odziv gasilcev je bil počasen, saj svojih akcij niso uspeli uskladiti z lokalno policijo in z nacionalnimi paravojaškimi enotami; imeli so tudi neustrezno opremo (Rabasa in drugi 2009, 11).

Za učinkovit boj proti teroristom je v prvi fazi potrebno imeti primerno opremo in biti dovolj izurjen. Napad v Mumbaju je natančno pokazal, kako slabo je bila mumbajska policija pripravljena na napad. Večina policistov je namreč ostala pasivna, saj so jih teroristi popolnoma prekosili v orožju, še neprebojni jopiči, ki so bili na voljo, niso prestali testa za naboje puške tipa AK-56, s katerimi so teroristi streljali (Sundarji v Rabasa in drugi 2009, 10). Tudi indijska nacionalna varnostna garda je pri načrtih o reševanju talcev iz Taj Mahal in Oberoi-Trident hotela naredila številne napake. Poveljnik enote namreč ni vzpostavil operacijskega štaba za komuniciranje in enote so morale v obe stavbi na slepo; niti osnovnih informacij niso imele o notranji konstrukciji. Poleg tega sta bila oba hotela označena kot »čista«, čeprav so bili teroristi v resnici še vedno živi. Enoten tudi niso vedele, koliko je talcev in kako teroristi izgledajo. Možnost za presenečenje pod krinko noči je bila izključena

zaradi odsotnosti ustrezne opreme, kot na primer očal za nočno gledanje in detektorjev zaznavanja toplote.

Odgovornim za stike z javnostjo pri zvezni vladi in varnostnih silah v času krize v javnosti ni uspelo ustvariti podobe o nadzorovani situaciji; dogodke so namreč opisovali z izrazi kot kaos in paralizirano (Sahni v Rabasa in drugi 2009, 11). Ne samo to; odgovorni naj bi tako slabo komunicirali, da je javnost napovedala tožbo proti vladi, češ da ni zagotovila ustavne dolžnosti o zaščiti svojih prebivalcev in njihove pravice do življenja. Na državo pa javnost pritisk, naj se posodobi in nadgradi varnostne sile (Sengupta 2008).

6.9.3 ODZIV PO NAPADU

Po napadu je bilo v indijski protiteroristični politiki zaznati številne spremembe. Osnova za to so bile obstoječe resolucije Varnostnega sveta ZN (Times of India 2008). Indijska vlada je zaradi številnih zgoraj omenjenih pomanjkljivosti že kmalu po koncu napada najavila številne reforme. Indijski notranji minister P. Chidambaram je 11. decembra 2008 napovedal številne ukrepe za izboljšanje nacionalne varnosti, vključno z ustanovitvijo obalnega poveljstva za varovanje nekaj več kot 8000 km dolge obalne črte, 20 protiterorističnih šol, regionalnih enot komandosov, nacionalne agencije za preiskovanje terorističnih aktivnosti, podobne FBI-ju in okrepitev protiterorističnih zakonov. Tudi drugi člani parlamenta in vlade so bili ogorčeni nad napadi in poudarili, da se mora država enotno odzivati na terorizem (Lakshmi 2008).

Indijski parlament je pripomogel, da so nekatere teh reform postale realnost. Tako spodnji (Lok Sabha) kot tudi zgornji (Rajya Sabha) dom indijskega parlamenta sta odobrila novo protiteroristično zakonodajo. Nova zakonodaja daje varnostnim silam večja pooblastila, vključno z zmožnostjo 180- in ne le 90-dnevnega zadržanja osumljencev brez obtožb; poleg tega bo po indijski zakonodaji vsak, ki bo neposredno ali posredno, v Indiji ali tuji državi, zbiral ali namenjal sredstva za teroristične aktivnosti, kaznovan z najmanj petimi leti zaporne kazni z možnostjo doživljenjskega podaljšanja (Times of India 2008).

Nezadovoljna s pakistanskim odzivom na napad, je Indija 5. januarja 2009 izdala 69 strani obsežen dokument, z naslovom Mumbai Terror attacks - Dossier of evidence. V njem je podrobno opisala povezavo med mumbajskimi napadalci in Pakistanom. Dokument je Indija poslala Pakistanu z namenom, da zadosti njihovim zahtevam po dokazih o njihovi vpletenosti.

Indija upa, da bo z izvajanjem obsežne diplomatske ofenzive lahko prepričala mednarodno skupnost, da bo le-ta močnejše vplivala na Pakistan in tako posredno tudi na Lashkar-e-Toibo in druge podobne militantne skupine, ki delujejo v Pakistanu in zunaj njega. V dokumentu so tudi zapisali, da je napad imel podporo posameznih pakistanskih uradnih služb (Rabasa in drugi 2009, 12). Glede na prejšnje teroristične napade je tudi tokrat glavni osumljenec ISI (Ministry of External affairs 2009c, 35–6).

6.10 TERORISTI

Deset napadalcev pakistanskega rodu, ki so se pri svojih zgodnjih dvajsetih izdajali za študente, naj bi v Mumbaj prišlo že pred meseci in si ogledovalo teren; zadržali naj bi se več kot dva meseca. Govorili so urdu, hindi, nekateri tudi angleško. Napadalcem naj bi pri pripravah na napad pomagalo neznanu število domačinov, morda celo indijskih državljanov (Rabasa in drugi 2009, 4). Teroristi so za to, da so v času napada ostali budni več kot 50 ur skupaj, jemali kokain, LSD in steroide (Morgenstern in Falk 2009, 252). Da so bili teroristi zelo dobro pripravljene in izurjeni, so potrdili tudi predstavniki newyorške policije, ki so si čez nekaj dni ogledali železniško postajo in oba hotela. Sledi namreč kažejo, da so bili izstreljeni po trije strelji naenkrat in sicer v predele glav. Če skupina ne bi imela tako obsežnega urjenja, bi namreč manj izkušeni strelci streljali na vse strani, od tal do stropa, posledično pa bi bilo tudi žrtev manj (William in Walker 2009, 320).

6.10.1 NJIHOVA TAKTIKA

Napad je bil časovno izredno usklajen in visoko mobilen (Rabasa in drugi 2009, 5). Načelnik mumbajske policije je za Wall Street Journal povedal, da so teroristi dva dni pred začetkom napada prek satelitskega telefona, ki so ga kasneje našli na ugrabljeni ribiški ladji, s katero so pripotovali do Mumbaja, poklicali pet voditeljev Lashkar-e-Toibe in z njimi večino časa do svoje smrti ostali v stiku (Anand in drugi v Craighead 2009, 114)

Več skupin je v zamiku nekaj minut napadlo številne lokacije. Njihova taktika je vključevala kombinirane oborožene napade, kraje avtomobilov, streljanje iz avta, podstavljanje plastičnih eksplozivov, načrtovane uboje predvsem policistov in tujcev, prevzemanje stavb, barikade in zajemanje talcev. Ta napad je bil v primerjavi z drugimi nekaj posebnega, večina islamskih radikalnih skupin namreč izvaja le bombne ali samomorilske napade. Kombinacija različnih taktik, ki so jo izvajali napadalci v Mumbaju, pa je bila nekaj povsem novega. To je bila

zahtevna večstranska operacija. Z razdelitvijo v različne skupine in pomikanjem od tarče do tarče so teroristi sejali zmedo med ljudmi in ustvarjali vtis o večjem številu napadlcev. Še več panike so povzročili z metanjem granat in podstavljanjem plastičnih eksplozivov.

S skoraj sočasnimi napadi na različne lokacije so oblastem preprečili usklajen in enoten odziv. Mediji so stalno poročali o večjem številu napadalcev, kot jih je bilo v resnici. Podobne informacije so bržčas imeli tudi pripadniki varnostnih sil, ki so se morali soočiti s številnimi napačnimi informacijami; te ponavadi spremljajo vsak teroristični napad. Teroristi so imeli zaradi delitve v majhne skupine po dva ali štiri precej omejene možnosti pri spopadih z varnostnimi silami, a so se kljub temu relativno dobro odrezali. Kadar so naleteli na silovitejši odpor varnostnih sil, kot se je na primer zgodil na železniški postaji, pa so zapustili prizorišče in odšli drugi tarči naproti (Rabasa in drugi 2009, 5).

6.10.2 PREŽIVELI TERORIST

Ajmal Amir Kasab je edini izmed napadalcev, ki je preživel in tako preiskovalcem pomagal razjasniti številne nejasnosti glede terorističnega napada. Ena izmed njih je tudi potrditev, da so bili teroristi res člani Lashkar-e-Toibe (Schmitt in drugi 2008b). Kasab je sicer nizko izobražen (štirje razredi) mlad Pakistanec, ki je, preden je bil rekrutiran za boj svete vojne, živel precej kriminalno življenje (Rabasa in drugi 2009, 4). Pakistanska vlada je sicer sprva zanikala, da je Kasab Pakistanec, vendar se je januarja 2009 premislila in tudi uradno potrdila, da gre za njihovega državljana (Zaidi 2009).

Kasab naj bi vedel zelo malo o svojih kolegih. Povedal je, da so jih večino časa urili posamično. Kasab naj bi na sliki prepoznal enega glavnih voditeljev Lashkar-e-Toibe (Rabasa in drugi 2009, 4). Povedal je, da jih je ta človek uril v kampih v Pakistanu in da je bil odgovoren za operacijo v Mumbaju. Pokazali so mu sliko Zaki-ur-Rehmana Lakhvija (Ministry of External affairs 2009a, 13), ki naj bi bil drugi človek Lashkar-e-Toibe (South Asia Terrorism Portal 2009). Zato so indijske oblasti junija 2009 proti njemu, voditelju Hafizu Muhammadu Saeedu in še drugim dvajsetim članom Lashkar-e-Toibe vložile obtožbe (Outlookindia 2009).

Kasabovo sojenje se je začelo 6. maja 2009. Kasab je sicer na začetku trdil, da je nedolžen, vendar se je kasneje premislil in 20. julija 2009 priznal krivdo. Sodišče je sicer sprejelo njegovo priznanje, vendar se je sodnik zaradi številnih še vedno nerazjasnenih okoliščin

glede večine od 86 obtožb odločil, da se sojenje nadaljuje. V primeru, da Kasaba doleti najvišja možna kazen, bo obešen (BBC News 2009). Zanimivo izjavo je v enem izmed intervjujev, julija 2009, med petdnevnim obiskom Indije podala ameriška zunanja ministrica Hillary Clinton. Izjavila je, da Kasab, če bi bil izobražen, ne bi bil terorist (Indianexpress 2009).

7 SKLEP

Kakršnokoli že je njihovo število, pakistanske teroristične organizacije, med katerimi je Lashkar-e-Toiba, predstavljajo stalno nevarnost mednarodni varnosti, regionalni stabilnosti in še posebno samemu Pakistanu. Čeprav je njihovo delovanje bolj ali manj omejeno na osvoboditev Kašmirja, za katerega menijo, da je bil k Indiji priključen ilegalno, je njihov naslednji cilj med drugim preobrazba ne le Pakistana, temveč tudi Indije, v popolnoma islamistični državi (William in Walker 2009, 313). Dokler se to ne bo zgodilo, dokler se bodo počutili drugorazredne državljane in dokler bodo pod indijsko oblastjo, bodo nezadovoljni. Ravno nezadovoljstvo, zapostavljanje, poboji muslimanov in njihovo življenje pod indijsko oblastjo so glavni vzroki za napad; torej lahko svojo prvo hipotezo, da **vzroki za napad izvirajo iz zapostavljanja muslimanov in iz nezadovoljstva z indijsko oblastjo v Kašmirju**, potrdim. Vendar pa je pri tem potrebno omeniti, da je to le nekaj izmed vzrokov, ki so teroriste vodili v napad. Poleg tistih, ki sem jih omenil v poglavju *Vzroki za napad*, jih utegne biti še precej več, še posebno zato, ker se danes številne teroristične organizacije med seboj povezujejo, vsaka izmed njih pa ima, kot domnevam, nekoliko drugačne razloge za ukvarjanje s terorizmom. Ne glede na to imajo še posebej tiste, ki so povezane z Al-Kaido ali so celo del nje, zelo podobne, če ne celo enake motive in cilje.

Pakistan je sprva zanikal kakršnokoli vpletenost v napad. Ena izmed pakistanskih televizijskih postaj je mumbajski incident celo označila za hinduistično-križarskega. Toda ko je ogorčena indijska javnost začela pozivati k povračilnem oboroženem odzivu, so pakistanske in indijske oblasti naenkrat znižale ton o kakršnemkoli oboroženem spopadu, pakistanske oblasti pa priznale, da so bili napadalci res njihovi državljani. Obe državi imata namreč v posesti jedrsko orožje, zato v kontekstu oboroženih spopadov ni nikakršnega prostora za nesporazume. Eden izmed indijskih vladnih uslužbencev je celo izjavil, da bi bila v primeru novega terorističnega napada na indijske civiliste, katerega sledi bi vodile v Pakistan, še pred nacionalnimi volitvami leta 2009 vojna med tema dvema državama neizbežna (Aikman 2009, 45). To se ni zgodilo, a je napad zagotovo povečal napetosti v odnosih med Indijo in Pakistanom. Kljub temu se je stanje v zadnjem času nekoliko umirilo. Razlog se skriva v aretaciji dveh načrtovalcev napadov v Mumbaju, ki sta zdaj v priporu, eden od njiju pa je drugi človek Lashkar-e-Toibe Zaki-ur-Rehman Lakhvi; drugi je Zarar Shah, ki je zadolžen za komunikacije. Indijske oblasti so namreč junija 2009 proti obema, voditelju Hafizu Muhammadu Saeedu in še drugim dvajsetim članom Lashkar-e-Toibe, vložile obtožbe, zato

jih je odločitev Islamabada, da poda obtožbe proti devetim moškim, osumljenim vpletenosti v napad v Mumbaju, vsaj delno zadovoljila. Kljub temu vlada v New Delhiju opozarja, da želijo obtožene dejansko videti pred sodiščem (Ramesh 2009).

Pri tej zahtevi zagotovo ni edina, saj glede na izbiro tarč teroristi niso napadli le Indije, temveč posredno še vse druge države, iz katerih prihajajo žrtve. Številne tarče, še posebno hotela Taj in Oberoi, so teroristi delno izbrali zaradi njunega statusa kulturnih znamenitosti, večinoma pa zato, da bi ubili čim več Zahodnjakov (Burton v Craighead 2009, 114). To dokazuje tudi nedavno odkritje obveščevalnih služb iz zahodnih držav, ki so pri odgovornem za komunikacije pri Lashkar-e-Toibi našle seznam 320 lokacij po svetu; te naj bi bile potencialne tarče napadov. Večina njih je bila na zahodu (Ramesh 2009). Napad v Mumbaju je pokazal, da so teroristi, namesto da bi za tarče izbrali trgovinske centre ali kinoteke, kjer bi ubili več Indijcev, raje izbrali lokacije z veliko Zahodnjaki. To kaže na širši spekter ciljev, ki so jih teroristi poskušali doseči, poleg tega pa so lahko uspešneje in učinkoviteje porabili svoje omejene zaloge. Šele ko bodo hoteli in ostale lahke tarče bolje pripravljene in bodo začeli izvajati nove varnostne ukrepe za preprečevanje takšnih napadov, bodo teroristi za to, da bi dosegli enake cilje, začeli iskati manj varna prizorišča (Burton v Craighead 2009, 114). Drugo hipotezo o tem, da je **odziv indijske vlade in indijskih varnostnih sil na napad v Mumbaju osvetlil številne pomanjkljivosti pri strukturi indijske nacionalne varnosti in protiteroristične politike**, lahko v večji meri potrdim. Indijske tajne službe so namreč prejele ali izsledile več opozoril o napadu, a niso reagirale kot bi lahko. Tudi ob začetku napada so bile pripravljenost, usklajenost in opremljenost na zelo nizki ravni, kar je zagotovo vplivalo na število žrtev. Prihod glavne državne enote za krizno odzivanje na prizorišče več kot deset ur po začetku napada je le ena izmed ključnih pomanjkljivosti pri strukturi indijske nacionalne varnosti in protiteroristične politike, ki sem jih podrobneje opisal v poglavju *Odziv Indije*. Številne reforme, ki so jih kasneje sprejeli, so zato več kot na mestu. Kljub temu pa je potrebno priznati, da so teroristi napad izvedli skoraj brezhibno. Napad je bil izjemno dobro načrtovan, usklajen, napadalci so bili izurjeni in natančni, bolj je spominjal na operacijo specialnih enot kot na teroristični napad.

A vendar se bo morala Indija še naprej soočati z grožnjo podobnih napadov pakistanskih in drugih radikalnih islamskih skupin, ki se bojujejo za zmago v sveti vojni, s podporo različnih obveščevalnih služb ali brez njih. Pakistanski obveščevalni službi na primer napadi na Indijo niso tuji, kar dokazuje lanski napad na njeno ambasado v Kabulu. Pod okriljem vojaškega

režima je ISI v preteklosti že velikokrat kakorkoli pomagala terorističnim skupinam ali celo naročala napade. Pakistan se namreč zaveda, da bi v primeru klasičnega konvencionalnega spopada z Indijo verjetno potegnil krajšo, zato uporablja druge, sodobnejše oblike bojevanja, ki so enako, ali pa celo bolj učinkoviti. Ob takšnih napadih namreč, če izvzamemo napadalce, ni žrtev med prebivalci države napadalke, ne med vojaki, niti ni porušenih mest, poleg vsega pa so tovrstni napadi relativno poceni. Indiji še vedno primanjkuje določenih vojaških zmognosti, s katerimi bi lahko strateško vplivala na Pakistan, pri tem pa ne bi tvegala vojaškega odziva. Niti indijska niti ameriška politika v bližnji prihodnosti nista sposobni zmanjšati te grožnje; večja verjetnost je, da bo še narasla. Drugi skrajneži bodo namreč v napadu v Mumbaju našli navdih in motivacijo (Rabasa in drugi 2009, 21). Na tej točki v večji meri zavračam svojo tretjo hipotezo, da **za napadi stoji pakistanska obveščevalna služba, ki prek terorističnih organizacij izpolnjuje cilje islamskih skrajnežev v globalnem boju svete vojne**. Res je, da teroristične organizacije, kakršna je Lashkar-e-Toiba, izpolnjujejo cilje islamskih skrajnežev in vlad v globalnem boju svete vojne, a do danes, čeprav mnogi Indijci menijo drugače, še niso in najbrž tudi ne bodo našli trdnega dokaza, ki bi pakistansko obveščevalno službo povezoval z napadom. Zgodovina in številna dejstva, ki sem jih opredelil predvsem v poglavju *Vpletenost v napad*, dokazujejo drugače. Ameriške in indijske oblasti menijo, da je ravno Shah, ki je osumljen tudi načrtovanja in izvedbe napada, ključ do dokazov, ki bi nedvoumno potrdili vpletenost ISI (Schmitt in drugi 2008a).

Ta, po mnenju mnogih indijski 11. september, odpira številna nova vprašanja. Sodobni terorizem lahko skupaj z uporabo sodobne tehnologije povzroči ogromno škode katerikoli državi v svetu. Proliferacija orožja, vključno z jedrskim, je ustvarila bojazen, da lahko teroristi ustvarijo zelo močne bombe za uničevanje svojega nasprotnika. Ni vprašanje religije tisto, ki sproža alarm po svetu, temveč njena radikalna oblika. Ni več dvoma o tem, da je postal terorizem globalna grožnja, zato potrebuje svet v borbi proti njem usklajen pristop. Mimo so dnevi, ko se je lahko z grožnjo na svojem ozemlju, soočila država sama; v 21. stoletju je mednarodna teroristična mreža popolnoma razpredena, poleg tega pa so teroristične organizacije tudi sodobno opremljene. Zato je čas, da se s teroristično grožnjo soočimo kolektivno, kot z grožnjo celotnemu človeštvu (Mahapatra 2009, 462). Pri tem morajo mednarodna skupnost in še posebno mednarodne organizacije, kot so OZN, NATO, EU, OVSE in mnoge druge, odigrati glavno vlogo. Globalni boj proti terorizmu je namreč ena glavnih prioritet omenjenih organizacij pri zagotavljanju varnosti v mednarodni skupnosti, namenjen je zagotavljanju območja svobode, varnosti, pravice in spoštovanja človekovih

pravic. Po evropskem vzoru poteka na štirih ravneh: preprečuje, da bi se ljudje zatekali k terorizmu s prepoznavanjem dejavnikov ali vzrokov, ki lahko vodijo v skrajnost in rekrutiranje; drugič, zavarovati mora prebivalce in infrastrukturo ter zmanjšati ranljivost ob napadu, vključno z izboljšanjem varnosti na mejah, pri prevozu in kritični infrastrukturi; tretjič, globalni boj naj preganja in preiskuje teroriste prek meja in globalno, jih ovira pri načrtovanju, potovanju in komuniciranju, prekine naj njihove podporne mreže in s tem posledično njihovo financiranje ter dostop do materialov za napade in jih končno privede pred sodišče; in četrtič, da se v duhu solidarnosti človeštvo pripravi, se sooči s posledicami terorističnega napada in jih minimizira z izboljšanjem zmogljivosti pri ukvarjanju z učinki napada, z usklajevanjem ob odzivu na napad ter ob upoštevanju potreb žrtev (Prezelj 2008, 25). Barbarstvo terorizma namreč ne leži v dejanju samem, temveč v (ne)razumu, ki spodbuja takšno dejanje. Zato je glavna skrb človeštva na tej kritični točki, da odpravi čim več takšnih nazorov oziroma da poskuša z vsemi sredstvi odvrniti takšno miselnost (Mahapatra 2009, 462).

8 LITERATURA

1. Aikman, David. 2009. After Mumbai. *The American Spectator* 42 (1). Dostopno prek: <http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdf?vid=2&hid=102&sid=fb949bcb-44e9-4d50-a5e9-6ca70cc5cb90%40sessionmgr104> (28. julij 2009).
2. Anand, Geeta, Matthew Rosenberg, Yaroslav Trofimov in Zahid Hussain. 2008. India names Mumbai mastermind. *The Wall Street Journal*, 3. december. Dostopno prek: <http://sec.online.wsj.com/article/SB122823715860872789.html> (10. avgust 2009).
3. Archidev. 2004. *Demographics*. Dostopno prek: http://www.archidev.org/article.php3?id_article=275 (16. julij 2009).
4. *BBC News*. 2003. 2003: Bombay rocked by twin car bombs. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/august/25/newsid_3921000/3921475.stm (21. julij 2009).
5. --- 2009. Mumbai suspect trial to proceed. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/8164279.stm (21. avgust 2009).
6. Binnie, Jeremy in Christian Le Miere. 2009. In the line of fire: could Mumbai happen again? *Jane's Intelligence Review* 21 (1): 8–13.
7. Burton, Fred. 2008. Mumbai, Corporate Security and Indo-Pakistani Conflict. *Stratfor*, 24. december. Dostopno prek: http://www.stratfor.com/weekly/20081224_mumbai_corporate_security_and_indo_pakistani_conflict (10. avgust 2009).
8. Butler, Stuart, Virginia Jealous, Amy Karafin, Simon Richmond, Rafael Wlodarski in Sarina Singh, ur. 2007. *South India*. Footscray: Lonely Planet.
9. *CNN*. 2006. India police: Pakistan spy agency behind Mumbai bombings. Dostopno prek: http://edition.cnn.com/2006/WORLD/asiapcf/09/30/india.bombs/index.html?section=cnn_world (22. julij 2009).

10. --- 2008a. Fighting reported at Mumbai Jewish center. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/asiapcf/11/27/india.attacks/index.html> (17. avgust 2009).
11. --- 2008b. Indian victims include financier, journalist, actor's sister, police. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/asiapcf/11/29/india.victims/index.html?iref=topnews> (11. avgust 2009).
12. Craighead, Geoff. 2009. *High-rise security and fire life safety*. Amsterdam, Boston: Butterworth-Heinemann/Elsevier. Dostopno prek: Googlebooks.
13. *ExpressBuzz*. 2008. US warned India 'twice' about sea attack. Dostopno prek: <http://www.expressbuzz.com/edition/story.aspx?Title=US+warned+India+twice+about+sea+attack&artid=82J62SwDnKY=&SectionID=b7ziAYMenjw=&MainSectionID=b7ziAYMenjw=&SEO=Mumbai,+Terror,+Taj,+US&SectionName=pWehHe7IsSU=> (15. avgust 2009).
14. Foreman, Jonathan. 2009. India's Time of Reckoning. *Commentary* 127 (2). Dostopno prek: <http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdf?vid=2&hid=102&sid=ceaa824c-9e6b-4853-9f1e-7b6b315453b1%40sessionmgr111> (29. julij 2009).
15. Gandossy, Taylor. 2008. Taj Mahal Hotel chairman: We had warning. *CNN*, 30. november. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2008/WORLD/asiapcf/11/30/india.taj.warning/?iref=mpstoryview> (13. avgust 2009).
16. Ganguly, Sumit. 2008. Delhi's Three Fatal Flaws. *Newsweek*, (8. december).
17. Green, Jen in Chris Fairclough. 2007. *Mumbai*. London: Evans.
18. Hansen, Thomas Blom. 2001. *Wages of violence : naming and identity in postcolonial Bombay*. New Jersey: Princeton University Press.
19. Hindu Vivek Kendra. 1998. *Srikrishna Commission Report*. Dostopno prek: <http://www.hvk.org/specialrepo/skc/skcch2.html> (21. julij 2009).

20. *Indianexpress*. 2009. Educated Kasab would not have been a terrorist: Clinton. Dostopno prek: <http://www.indianexpress.com/news/educated-kasab-would-not-have-been-a-terrorist-clinton/493223/> (21. avgust 2009).
21. Kocjan, Aleš. 2008. Danes molimo za mir. *Dnevnik*, 20–22 (6.december).
22. Lakshmi, Rama. 2008. Indian Official Unveils Plan to Strengthen Security. *Washington Post*, 11. december. Dostopno prek: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/12/11/AR2008121100942.html> (27. avgust 2009).
23. LaRaia, William in Michael C. Walker. 2009. The Siege in Mumbai: A Conventional Terrorist Attack Aided by Modern Technology. V **A new understanding of terrorism : case studies, trajectories and lessons learned**, ur. M. R. Haberfeld in Agostino von Hassell, 309–40. New York, London : Springer. Dostopno prek: Googlebooks.
24. Lutz, Brenda in James Lutz. 2007. Terrorism. V *Contemporary Security Studies*, ur. Alan Collins, 289–310. Oxford, New York: Oxford University Press.
25. Mahan, Sue in Pamala L. Griset. 2008. *Terrorism in perspective*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore: SAGE Publications.
26. Mahapatra, Debidatta Aurobinda. 2009. Ugly Face of Terror. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences* 1 (2). Dostopno prek: www.japss.org/upload/1OpinionAurobinda.pdf (7. avgust 2009).
27. Maharashtra State Gazetteers. 2007. *Greater Bombay District*. Dostopno prek: http://www.maharashtra.gov.in/english/gazetteer/greater_bombay/history.html (17. julij 2009).
28. Marshall, Andrew G. 2008. Creating an "Arc of Crisis": The Destabilization of the Middle East and Central Asia, The Mumbai Attacks and the "Strategy of Tension". *Global Research*, 7. december. Dostopno prek: <http://www.yousufnazar.com/wp-content/uploads/2008/12/mumbai-attacks-crg-report.pdf> (12. avgust 2009).

29. Ministry of External affairs. 2009a. *Mumbai Terror attacks - Dossier of evidence (1)*. Dostopno prek: <http://heptanesia.net/documents/dossier/mumbaiattacksevidence-1.pdf> (17. avgust 2009).
30. --- 2009b. *Mumbai Terror attacks - Dossier of evidence (2)*. Dostopno prek: <http://www.thehindu.com/nic/mumbaiattacksevidence-2.pdf> (17. avgust 2009).
31. --- 2009c. *Mumbai Terror attacks - Dossier of evidence (3)*. Dostopno prek: <http://www.thehindu.com/nic/mumbaiattacksevidence-3.pdf> (29. avgust 2009).
32. Ministry of Home Affairs. 2008. *HM announces measures to enhance security*. Dostopno prek: <http://pib.nic.in/release/release.asp?relid=45446> (22. julij 2009).
33. Morgenstern, Henry in Ophir Falk. 2009. ***Suicide terror : understanding and confronting the threat***. New Jersey: Wiley. Dostopno prek: Googlebooks.
34. *Outlookindia*. 2009. Mumbai Attacks: A Chronology of the Trial. Dostopno prek: <http://news.outlookindia.com/item.aspx?663002> (20. avgust 2009).
35. Parikh, Sunita. 2008. Mumbai Attacks Highlight Shortcomings in Indian Terror Response. *The Beacon*. (5. december).
36. Pavič, Lojze. 2009. *Terorizem smo ljudje*. Radovljica: Didakta.
37. Prezelj, Iztok. 2006. Teroristično ogrožanje nacionalne in mednarode varnosti. *Varstvoslovje* 8 (1): 18–30.
38. --- 2008. Role of the European Union in the Fight Against International Terrorism. V *The fight against terrorism and crisis management in the Western Balkans*, ur. Iztok Prezelj, 16–34. Amsterdam, Berlin, Oxford, Washington: IOS Press.
39. Rabasa, Angel, Robert D. Blackwill, Peter Chalk, Kim Cragin, C. Christine Fair, Brian A. Jackson, Brian Michael Jenkins, Seth G. Jones, Nathaniel Shestak in Ashley J. Tellis. 2009.

The Lessons of Mumbai. Santa Monica, Arlington, Pittsburgh: RAND Corporation. Dostopno prek: http://www.worldcat.org/wcpa/oclc/300030285?page=frame&url=http%3A%2F%2Fwww.rand.org%2Fpubs%2Foccasional_papers%2F2009%2FRAND_OP249.pdf%26checksum%3Da6d334df7dc010ac3768bd4120f6451b&title=&linktype=digitalObject&detail= (24. julij 2009).

40. Ramesh, Randeep. 2009. Mumbai attackers had hit list of 320 world targets. *Guardian*, 19. februar. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/world/2009/feb/19/mumbai-attacks-list-targets> (12. avgust 2009).

41. Robbins, James S. 2006. The Mumbai Blasts. *National Review Online*, 12. julij. Dostopno prek: <http://article.nationalreview.com/?q=MDc5MGNjYmEyYWQ1MmE1Y2NiYzY5ZTBhZmNmZDZmNmU=> (21. julij 2009).

42. Sahni, Ajai. 2008. Mumbai: The Uneducable Indian. *South Asia Intelligence Review* 7 (21).

43. Schmitt, Eric, Mark Mazzetti in Jane Perlez. 2008a. Pakistan's Spies Aided Group Tied to Mumbai Siege. *The New York Times*, 7. december. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/12/08/world/asia/08terror.html> (6. september 2009).

44. Schmitt, Eric, Somini Sengupta in Jane Perlez. 2008b. U.S. and India See Link to Militants in Pakistan. *The New York Times*, 2. december. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/12/03/world/asia/03mumbai.html?bl&ex=1228453200&en=a32b625bf9928825&ei=5087%0A> (20. avgust 2009).

45. Sengupta, Somini. 2008. Mumbai Attacks Politicize Long-Isolated Elite. *The New York Times*, 6. december. Dostopno prek: http://www.nytimes.com/2008/12/07/world/asia/07india.html?_r=1 (25. avgust 2009).

46. Singh, Vijay. 2003. Blast near Vile Parle station in Mumbai, one killed, 25 injured. *Rediff India Abroad*, 28. januar. Dostopno prek: <http://www.rediff.com/news/2003/jan/27mum2.htm> (21. julij 2009).

47. Singh, Vijay in Syed Firdaus Ashraf. 2003. Blast in Ghatkopar in Mumbai, 4 killed and 32 injured. *Rediff India Abroad*, 28. julij. Dostopno prek: <http://www.rediff.com/news/2003/jul/28blast.htm> (21. julij 2009).
48. South Asia Terrorism Portal. 2006. *Bomb Blasts in Mumbai, 1993-2006*. Dostopno prek: http://www.satp.org/satporgrp/countries/india/database/mumbai_blast.htm (21. julij 2009).
49. --- 2009. *Lashkar-e-Toiba 'Army of the Pure'*. Dostopno prek: http://www.satp.org/satporgrp/countries/india/states/jandk/terrorist_outfits/lashkar_e_toiba.htm (11. avgust 2009).
50. Sundarji, Padma Rao. 2008. How India Fumbled Response to Mumbai Attack. *McClatchy Newspapers*, (3. december).
51. Tharoor, Shashi. 2008. After the Horror. *Time* 172 (24). Dostopno prek: <http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/detail?vid=1&hid=107&sid=b4b6430a-0c36-4f50-b5bb-94a885204269%40sessionmgr111&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=buh&AN=35621334> (7. avgust 2009).
52. *Times of India*. 2008. UAPA Retains Most of POTA's Stringent Provisions. Dostopno prek: http://timesofindia.indiatimes.com/India/UAPA_retains_most_of_POTAs_stringent_provisions/articleshow/3847843.cms (27. avgust 2009).
53. Urbanindia. 2001. *Area and Density – Metropolitan Cities*. Dostopno prek: http://urbanindia.nic.in/moud/theministry/subordinateoff/tcpo/AREA_POP/CHAPTER-4.PDF (16. julij 2009).
54. *Večer*. 2009. Smrtna kazen za napad v Mumbaju. Dostopno prek: http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/stolpec650/clanek/clanek_natisni/?kaj=3&id=2009080705458100 (11. avgust 2009).
55. Wikipedia. 2008. *2008 Mumbai attacks*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/File:2008_Mumbai_attacks.svg (8. september 2009).

56. Wilkinson, Paul. 2008. Terror expert Paul Wilkinson on motives behind Mumbai attacks – and their effects. *The Scotsman*, 1. december. Dostopno prek: <http://news.scotsman.com/world/Terror-expert-Paul-Wilkinson-on-4746765.jp> (26. julij 2009).

57. Zaidi, Mubashir. 2009. Surviving gunman's identity established as Pakistani. *Dawn*, 8. januar. Dostopno prek: <http://www.dawn.com/wps/wcm/connect/dawn-content-library/dawn/news/pakistan/surviving-gunmans-identity-established-as-pakistani-ss> (20. avgust 2009).

58. Zakaria, Fareed. 2008. End of the Line for Islamabad. *Newsweek*, 152 (24). Dostopno prek: <http://web.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/detail?vid=1&hid=4&sid=fdb61ada-a6f6-4f3e-b486-5b96647614b1%40sessionmgr4&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=buh&AN=35632655> (1. september 2009).

PRILOGE

PRILOGA A: UBITI TERORISTI

The nine terrorists who were killed

10. Mohammed Ajmal Amir Kasab has disclosed the names and identities of the other nine terrorists who were killed in the operations.

- (i) **Ismail Khan** (25 yrs) r/o Dera Ismail Khan, NWFP, Pakistan
- (ii) **Babar Imran** @ Abu Akasha (25 yrs) r/o Multan, Pakistan
- (iii) **Naser** @ Abu Umar (23 yrs) r/o Faisalabad, Pakistan
- (iv) **Shoaib** @ Abu Saheb (21 yrs) r/o Shakkargarh Naroval, Sialkoat, Pakistan.
- (v) **Nazir** @ Abu Umer (28 yrs) r/o Faisalabad, Pakistan
- (vi) **Hafiz Arshad** @ Abu Abdar Rehman (Bada - 23 yrs) r/o Multan, Pakistan.
- (vii) **Javed** @ Abu Ali (22 yrs) r/o Okara, Pakistan
- (viii) **Abdur Rehman** @ Abu Abdar Rehman (Chhota - 21 yrs) r/o Arifwala, Multan Road, Pakistan.
- (ix) **Fahadulla** (23 yrs) r/o Ujrashah Mukim, Rasur Road, Okara, Punjab, Pakistan.

Vir: Ministry of External affairs (2009a).

PRILOGA B: POGOVORI MED TERORISTI IN VODITELJI

Nariman House: 27.11.2008 : 2226 hrs

Caller : Brother, you have to fight. This is a matter of prestige of Islam. Fight so that your fight becomes a shining example. Be strong in the name of Allah. You may feel tired or sleepy but the Commandos of Islam have left everything behind. Their mothers, their fathers. Their homes. Brother, you have to fight for the victory of Islam. Be strong.

Receiver:

Receiver : Amen !

Oberoi Hotel : 27.11.2008 : 0353 hrs

Caller: Brother Abdul. The media is comparing your action to 9/11. One senior police officer has been killed.

Abdul Rehman: We are on the 10th/11th floor. We have five hostages.

Caller 2 (Kafa): Everything is being recorded by the media. Inflict the maximum damage. Keep fighting. Don't be taken alive.

Caller: Kill all hostages, except the two Muslims. Keep your phone switched on so that we can hear the gunfire.

Fahadullah: We have three foreigners including women. From Singapore and China.

Caller: Kill them.

(Voices of Fahadullah and Abdul Rehman directing hostages to stand in a line, and telling two Muslims to stand aside. Sound of gunfire. Cheering voices in background Kafa hands telephone to Zarar)

Zarar: Fahad, find the way to go downstairs.

Nariman House: 27.11.2008 : 1945 hrs

Wassi: Keep in mind that the hostages are of use only as long as you do not come under fire because of their safety. If you are still threatened, then don't saddle yourself with the burden of the hostages, immediately kill them.

Receiver: Yes, we shall do accordingly, God willing.

Wassi: The Army claims to have done the work without any hostage being harmed. Another thing; Israel has made a request through diplomatic channels to save the hostages. If the hostages are killed, it will spoil relations between India and Israel.

Receiver: So be it, God willing.

Vir: Ministry of External affairs (2009b).

PRILOGA C: KRAJI NAPADOV

Vir: Wikipedia (2008).